

Наркотикхэм апыщэгъэхэр нахь маклэ хъугъэхэми...

Наркотикхэм апэшлуклогъэнымклэ комиссиеу АР-м шызэхашагъэм тыгуасэ зичэзыу зэхэсыгъоу илагъэм тхьамэтагъор шызэрихьагъ АР-м и Лышхъэу Тхьаклушынэ Аслъан. Зэхэсыгъом хэлэжыагъ наркотикхэр зэрагъэзеклохэрэм лыплъэрэ къулыкъум Краснодар краимклэ ипашэ игуадзэу Петр Карякиныр.

Непэ мы лъэныкъомклэ лфхэм языхтэ, наркотикхэм апыщэгъэ хъугъэхэм язэтэгъэуцожьын епхыгъэ лфхьабзэу зэрэхъэхэрэм, наркотикхэм ягъэзеклон пэшлуклорэ лфхьабзэхэм шуагъэу къатырэм, нэмыкхэм зэхэсыгъом щатэгущылагъэх. АР-м псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иминистрэу Мэрэтыкьо Рустем, хэгъэу клоц лфхэмклэ иминистрэу Александр Речицкэр, ФСКН-м ишольыр Гъэорышланлэу Краснодар краим шылэм АР-мклэ и Къутамэ ипашэу Евгений Олейниковым, нэмыкхэм докладхэр къашыгъэх. Къэгушылагъэхэм кызырэхъагъэщыгъэмклэ, наркотикхэм апыщэгъэу республикэм исым ипчъагъэ нахь маклэ хъугъэ, къулыкъу пстэоу ащ фэгъэзагъэхэм зэдаштэу системэ гъэнэфагъэклэ лфхэр зэрадашлэрэм ишуагъэ къэкло, наркотик хыльэкклэ алытэхэрэр, марихуанэр, героиныр зыгъэфедэрэ мы илээсым

пыкыгъэ уахтэм агъэунафыгъэп. Арэу шытми, узыгъэгумэклынэу шылэр джыри маклэп. Шьон пытэхэм апыщэгъэхэм япчъагъэ хэхъуагъ, наркотик зыхэлъ веществоу аптекахэм ащылауагъэкыхэрэр, спайсхэр зыгъэфедэхэрэр нахьыбэ хъугъэх. Ащ фэшл АР-м и Лышхъэ наркотик зыхэлъ уц лэзэгъоу аптекахэм къащэхэрэм гъэлэшыгъэу аналэ атырагъэтынэу нахьыпэкклэ унашэу къышыгъагъ. Псауныгъэр къэухъумэгъэнымклэ иминистрэу зэрэщигъэгъозагъэхэмклэ, ар агъэцаклэ. Арэу шытми, Лышхъэм джыри зэ ащ кыфигъэзэжыгъэ, амалэу шылэмклэ ащ фэдэ лэзэгъу уцхэр зищылагъэм ипчъагъэ елыкклэу аптекахэм къатырамыльхъаным лыплъэнхэу къафигъэпытагъ.

Наркотикхэм япхыгъэ бзэджэшлэгъэ 228-рэ мы илээсым республикэм шызэрахъагъэу АР-м хэгъэу клоц лфхэмклэ Министерствэм ыгъэунафыгъ.

Ар блэкыгъэ илээсым ащ фэдэ иуахтэ егъэпшагъэмэ, 21-клэ нахь маклэ. Хьапсхэм наркотикхэр е наркотик зыхэлъ веществохэр зэрадахъэхэрэм ипчъагъэ нахьыбэ зэрэхъуэрэр министрэу кыыхыгъэщыгъ. Джащ фэдэу наркотикхэр зэрэщылауагъэкыхэрэм пэшлуклохэу, ащ фэдэ чыплэу республикэм илэхэр правэухъумэкло органхэм эфашыхэм, гъунэгъу Краснодар краим кызырэхъагъэфьрэм лфхэр кызырэгъэхыльэхэрэри къэгушылагъэхэм къауагъ.

— Арэу шытми, къулыкъу пстэоу мыщ фэгъэзагъэхэм яшлэ зэхэлъэу щыклагъэхэм ядэгъэзыжыын лфх дашлэн фэе, — кыуагъ АР-м и Лышхъэ пстэури кызырэгъэхыльэхэрэри. — Зы нэбгырэ наркотикым кылэпыпхэу ищылэныгъэ къэбгъанэми, бэ, нэбгырэ пчъагъэмэ, ар насыпыгъ. Арышъ, зэкълэми тызэгъурылоу тызэдэлъжымэ, шуагъэ кытышт.

Тапэклэ нахьыбэу аналэ зытырагъэтын фэеу ыльэгъухэрэр Тхьаклушынэ Аслъан кыыхыгъэщыгъэх, зымыгъэразэхэрэм къакигъэтхыгъ, унэшоу гъэнэфагъэхэр къафишыгъ.

ХЪУТ Нэфсэт.

Сурэтыр А. Гусевым тырихыгъ.

Гумэкыгъом тегушылагъэх

Мыеклопэ къэралыгъо технологическэ университетым фармацевтикэмклэ ифакультет тыгуасэ конференцие шыкыагъ. «Будущее без наркотиков» зыцлэ лфхьабзэм студентэу къеклолагъэр маклэп.

— Джырэ уахтэ наркотикыр гумэкыгъо шъхьалэу тишольыр кыыхагъэхэм ащыщ, — кыуагъ фармацевтикэмклэ факультетым идеканэу, фармацевтическэ шлэныгъэхэмклэ докторэу, профессорэу Владимир Карташовым. — Мы гумэкыгъом епхыгъэу тиреспубликэ лфхьалэнэу шызэшлухахырэ бэ. Тинепэрэ лфхьабзи ахэм зыклэ ащыщ — а тхьамыклагъом узэрэпэшлуклон фаем еплъыклэу фырялэм фэгъэхыгъэх тистудентхэм кырахыплэгъэ тхыгъэхэр.

(Иклух я 2-рэ н. ит).

НЕПЭ КЪЫХЭТЫУТЫХЭРЭМ АЩЫЩХЭР:

Я 3-рэ нэклубгъор

Шапсыгъэ псыубытыплэм изэтэгъэ-псыхъажьын, ащ мэхъанэу илэр.

Я 4-рэ нэклубгъор

Дзэсэжэ Заурбий иапэрэ тхыль илээтегъэуцо Лъэпкэ тхыльеджаплэм зэрэщыкыагъэр.

Я 6-рэ нэклубгъор

Хэгъэгу ззошхом лыхъужьныгъэ щызезыхъэгъэ Лыбыу Сахьидэ фэгъэхыгъ.

Общественнэ советым ыуплъэклуштых

Шылэныгъэм мы лфхыгуагъэр гъэцэклагъэ зэрэщыхъуштыр уахтэм кыгъэлъэгъон, ау хэбзэгъэуцугъэм мэхъанэу илэр цыфхэмклэ фэдэ — социальнэ организациехэм ялофшлэн общественностыр лыплъэн амал етыгъэныр ары.

Клэклуэ къэплон хъумэ, чъэпыогъум и 21-м кышгэжыагъэу гурыт ыкли апшэрэ еджаплэхэм, сымэджэщхэм, поликлиникэхэм, тхыльеджаплэхэм, нэмык организациехэу культурэм, социальнэ, псауныгъэр къэухъумэгъэным ыкли гъэсэнэгъэм алъэныкъоклэ цыфхэм яфэло-фашлэхэр зыгъэцаклэхэрэм общественнэ советхэм уасэ афашышт. Ащ фэгъэхыгъэ унашом кызырэхъилорэмклэ, илээсым зэ нахь мыбэу ыкли илээсыным зэгъогъоу нахь мымаклэу а советхэм уплъэклушхэр зэхачэнхэ фэе.

Росстатым кызырэгъэу рэмклэ, социальнэ лъэныкъо закъор пштэмэ, организацие мини 160-м еху щэлажыэ. Зэкълэмкли организацие мин 310-мэ цыфхэм яфэло-фашлэхэр агъэцаклэх. Ахэм япроцент 94-р шольырхэм ыкли муниципалитетхэм яех.

Экспертхэм зэралытэрэмклэ, цыфхэм афагъэцэклэрэ социальнэ фэло-фашлэхэм ядэгъугъэ мы хэбзэгъэуцугъэм ишуагъэкклэ зыкыиэтын ыльэкышт. Ау арэуштэу хъуным фэшл общественнэ советхэр

а лфхьалэнэм тэрэзэу къэклолэнхэ, япшэрылхэр икыоу агъэцэклэнхэ фэе. Джащыгъум социальнэ учреждениехэм ялофышлэхэри нахь зыфэса-кыжыштых, обществом уасэ кызырэхъилыштых ишуагъэ къэклошт.

Сыдэуштэу а уплъэклушхэр ашынштхэ? Зэрэрахъухагъэмклэ, къэралыгъо хэбзэ органхэм, чыплэ зыгъэорышлэжыплэхэм специалистхэр, общественнэ организациехэр, щэфаклохэм яобщественнэ объединениехэр (ассоциациехэр, союзхэр) кыыхагъэлажэхэзэ зымы емыпхыгъэ совет зэхачэ. Мыщ дэжым кыныгъохэр кызыпыкылынхэ ыльэкыштыр ауплъэклушт организациехэм афэгъэхыгъэ къэбар икыоу къалэкълэханьыр ары. Ау а лъэныкъори хэбзэгъэуцугъэм кышыдалытагъ, а организациехэм афэгъэхыгъэ къэбархэм ащыщхэр советым лэклагъэханхэ фэеу ашыгъ.

Общественнэ советхэм организациехэм ялофшлэн уасэу фашлэрэм цыфхэр ащагъэгуа-зэхэзэ ашышт.

(Тикорр.).

ГумэкIыгъом тегущылагъэх

(ИкIаух).

Юфтхъабзэр къэгъэлъэгъон-хэмкIэ гъэкIэрэкIэгъагъ. Наркотикир къызыщэгъагъ къэралыгъор, апэ дэдэ ар заом кIорэ цIыфхэм язэхашIэ зэхъокIыгъэным, апкъышъол узыр зэхимышIэным пае зэрагъэфедэщтыгъэр ащ къыщалотагъ.

Нэужым ащ Iэзэгъу уцхэр хашыкIыхэу рагъэжыагъ. ТIэкIу-тIэкIу зэрэагъэфедэщтыгъэр ащ къыщалотагъ. Джи ныбжьыкIэхэр ащ лъэшэу пыщагъэ зэрэхуэхэрэр гумэкIыгъо шъхалэу цIыфлэпкъым иIэхэм ащыт.

— Наркотикым итарихъ фэгъэхьыгъ къэгъэгъабырэгъэ тхыгъэр, — къытфегуатэ я 5-рэ курсым ис студентэу Светлана Перевертайлам. — Непэ тиныбжьыкIэхэм апашъхэ къиуцогъэ гумэкIыгъом тызэрэфырикъу-щтым тызэгъусэу тегушпысэн фаеу сэлъытэ. ИнтернетымкIэ, телевизорымкIэ, нэмыкI лъэныкъохэмкIэ цIыфхэм алыд-гъэлэсын фае наркотикым зэрарэу къыхырэр. Ащ пылъ къэбарыр зэхэзыхыгъэм зилэ-

жэнэу, ащ пэчыжъэ зишын зэрэфаем егупшысэнэу къысцэху.

Конференциер рамыгъажьзэу Мыекъуапэ дэт я 34-рэ лицейим икIэлэеджакIохэм ИнтернеткIэ гущылэгъу афэхуэгъэх. Юфтхъабзэм къекIолагъэхэм наркотикым еплъыкIэу фыригъэр ащ къыщагъэлъэгъуагъ.

Студентхэм къагъэхъазы-рыгъэ тхыгъэхэр конференцием къекIолагъэхэм ашлогъэшIэ-

гъоныгъ. Наркотикыр зыхашы-кIырэм къытегушпылагъэх. Ар пкъышъолым зыхахъэкIэ зэрарэу къыхырэр къыхагъэщыгъ. ЗытIо-зыщэ наркотикым ешогъэ цIыфыр мыщ пыщагъэ зэрэху-рэм, ащ къыхахъэкIэу ныбжьыкIэ-хэр лъэшэу зэрэзыфесакъы-жынкъэ фаем къээрэуэгъоигъэ-хэр тегушпылагъэх.

— Тэ цIыфхэм Iэпылэгъу яд-гъэгъотыным тыфеджэ. Мыщ фэдэ гумэкIыгъохэм ахэр ащы-тыухуымэнхэр пшъэрылI шъхалэу тилэхэм ащыт, — конфе-ренциер зезыщэрэ студент ныбжьыкIэм игущылэу къысцыхыгъэщыгъ.

Наркотикым узакъоу упэ-шукIоныр къины, ау узэгъу-сэу, узэдэлэжы зыхуэкIэ, пфэ-укIочыщтыр макIэп. Ащ зэрарэу къыхырэр, чIыплэ къин нэбгырэ пчъагъэхэр зэрэригъэ-уцохэрэр икIу фэдизэу зэхат-шIэу, тилэгъухэм ар агурыдгъалэ зыхуэкIэ, мы гумэкIыгъом идэ-гъэзыжынкъэ нахъ къытпэблагъэ хуэщт.

ГЪОНЭЖЫКЪО Сэтнай.
Сурэтхэр Iэшынэ Аслъан тырихыгъэх.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Теуцожь районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие хэхащтым игъэнэфэн ехылагъ

Теуцожь районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие хэкигъэм ичIыплэ ихащтымкIэ кандидатурэм халплI, Федеральнэ законэу «Урысые Федерацием игражданхэр хэдзынхэм ыкIи референдумым ахэлэжъэнхэмкIэ фытыныгъэу ялэхэм ягарантие шъхалэхэм яхылагъ» зыфиIорэм ия 22-рэ, 26-рэ, 29-рэ статьяхэм атегъэпсыхагъэу ыкIи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм икIалэ, ирайон хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие ехылагъ» зыфиIорэм ия 5-рэ, 16-рэ статьяхэм адиштэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие **унашъо ешIы:**

1. Теуцожь районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие Хэкужъ Заирэ Аслъанбий ыпхуэр — 1989-рэ илъэсым къэхуэгъэр, Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие къэбар-хэмкIэ игупчэ иведущэ специалист-эксперт хэгъэхъэгъэнэу. Политическэ партией «Урысыем илиберальнэ-демократическэ партией» зыфиIорэм и Адыгэ шъолъыр къутамэ къыгъэлъэгъуагъэу ар щыт.

2. Мы унашъор Теуцожь районым хэдзынхэмкIэ ичIыплэ комиссие Iэкигъэхъэгъэнэу.

3. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхагъэутыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу Н.А. СЭМЭГУ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарь пшъэрылIхэр зыгъэцакIэу А.М. СИХЪУ

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 24-рэ, 2014-рэ илъэс
N 61/257-6

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие иунашъу

Политическэ партией «Урысыем илиберальнэ-демократическэ партией» зыфиIорэм и Адыгэ шъолъыр къутамэ къыгъэлъэгъоуэ списокэм хэтэу, **Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Федяшов Константин Евгений ыкъом мандатыр етыжыгъэным ехылагъ**

Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Андреев Игорь Евгений ыкъом иполномочиехэр ипалъэм къыпэу зэрэзэпыгъэхэм ыкIи Адыгэ Республикэм и Законэу «Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатхэм яхэдзын ехылагъ» зыфиIорэм ия 89-рэ статья атегъэпсыхагъэу Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие **унашъо ешIы:**

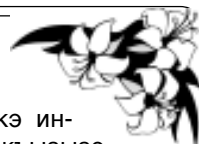
1. Политическэ партией «Урысыем илиберальнэ-демократическэ партией» зыфиIорэм и Адыгэ шъолъыр къутамэ къыгъэлъэгъоуэ списокэм хэтэу, Адыгэ Республикэм и Къэралыгъо Совет — Хасэм идепутатэу Федяшов Константин Евгений ыкъом (Тэхъутэ-мыкIое районымкIэ зы мандат зилэ хэдзыплэ коеу N 24-р) мандатыр етыжыгъэнэу.

2. Мы унашъор гъэзетхэу «Советскэ Адыгеимрэ» «Адыгэ макъэмрэ» къыхагъэутыгъэнэу.

Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие и Тхьаматэу Н.А. СЭМЭГУ
Адыгэ Республикэм хэдзынхэмкIэ и Гупчэ комиссие исекретарь пшъэрылIхэр зыгъэцакIэу А.М. СИХЪУ

къ. Мыекъуапэ,
чъэпыогъум и 24-рэ, 2014-рэ илъэс
N 61/258-6

ТафэгъушIо!

Гуманитар ушэтынхэмкIэ Адыгэ республикэ институтэу КIэрэщэ Тембот ыцIэкIэ щытыр къызызэ-луахыгъэр илъэс 85-рэ зэрэхуэрэм фэшI зэкIэ ащ шылажъэхэрэм гүфэбэныгъэ хэлъэу тафэгъушIо!

Лъэпкъым итарихъ, икультурэ, ишэн-хабзэхэр къэхуымэгъэнхэмкIэ ыкIи ахэм хэхъоныгъэ ягъэшIыгъэнымкIэ, лъэпкъ хъарзынэщыр кIэз фэмыхъоу къыткIэхуэхэрэм алыгъэлэсыгъэнымкIэ тишIэныгъэлэжъхэм Iофышхо зэшIуахы.

Ягъэхъагъэхэм джыри нахъ ахагъэхъозэ пшъэрылI лъапIэу ялэр зерифэшIуашэу ахэм зэрагъэцэкIэщтым тичыхъэ телъ.

Гъэзетэу «Адыгэ макъэм»
иредакция илофышIэхэр

Комсомолым и Мафэ ехъулэу

Урысыем комсомолыр зыщызэхашагъэр илъэс 96-рэ непэ зэрэхуэрэм фэшI комсомолым хэтэгъэхэм, Iоф шызышIагъэхэм тафэгъушIо. Ягъэхъагъэхэм ахагъэхъонэу, псауныгъэ пытэ ялэнэу, бэгъашIэ хъунхэу афэтэлэ.

Комсомолыр ныбжь къодыеп, комсомолыр — щылэныгъ, гугъэм илъэгъохэщ.

Комсомолым имэфэки изэхэщэкIо куп хэтхэр.

ЗЭФЭХЫСЫЖЪ ЗЭГУКIЭХЭР

Е. Саловыр хадзыгъ

Урысые Федерацием икоммунистическэ партией икIутамэу Адыгэ Республикэм щылэм ия 47-рэ зэфэхысыжъ-хэдзын зэлукIэ Мыекъуапэ шыкIуагъ. 2012-рэ илъэсым шэкIогъум и 24-м къыщыублагъэу 2014-рэ илъэсым чъэпыогъум и 25-м нэс Iофэу ашлагъэм, гухэлъэу ялэхэм зэхыхъэм щытегушпылагъэх.

КПРФ-м и Адыгэ республикэ къутамэ иапэрэ секретарэу, республикэм и Парламент и Комитет итхьаматэу Евгений Саловым зэхыхъэм доклад къыщишIыгъ. ЛIэужхэр зэпхыгъэнхэм хэлажъэхэзэ, ялофшIэн зэрэзэхашэрэм ар къытегушпылагъ. Докладым фэгъэхыгъэу яеплъыкIэхэр нэбгырэ 11-мэ къа-

луагъ, рескомым илофшIагъэ уеззгъы хуэщтэу алытагъ.

Зэхыхъэм хэдзын Iофыгъохэр щызэрахъагъэх. КПРФ-м и Адыгэ реском нэбгырэ 35-рэ хадзыгъ. КПРФ-м икIутамэу Адыгэ Республикэм щылэм иапэрэ секретарэу Евгений Саловыр хадзыгъ.

САХЫДЭКЪО Нурбий.

Зэнэкъокъур Адыгеим щыкIоушIт

АР-м гъэсэнэгъэмрэ шIэныгъэмрэкIэ и Министерствэрэ Урыс Православнэ Чылысым и Мыекъопэ ыкIи Адыгэ Епархиимрэ зэгъусэхэу «За нравственный подвиг учителя» зыфиIорэ Всероссийскэ зэнэкъокъум ия 1-рэ уцугъо зэхашагъ.

Ащ хэлэжъагъэх кIэлэегъаджэхэу ыкIи кIэлэплухэу кIэлэеджакIохэм ыкIи илъэс 20 мыхуэгъэ ныбжьыкIэхэм Iоф адэзышIэхэрэр.

КIэлэегъэджэ 27-мэ лъэныкъуи 6-кIэ IофшIагъэхэр къагъэхъазырыгъэх. Мы илъэ-

сым иIоныгъо мазэ зэнэкъокъум икIэлэххэр зэфэхысыжыгъэх, IофшIэгъи 6 анахъ дэгъухэу къыхахыгъ.

Джы а зэнэкъокъум ишъолъыр уцугъо (окружной) щызэхашэнэу Адыгеир къыхахыгъ. Ащ къыхэлэжъэнхэу IофшIэгъэ 31-рэ къагъэхыгъ. Ахэр тэ тиреспубликэ нэмыкIэу Ростов ыкIи Астрахань хэкухэм, Къалмыкь Республикэм, Краснодар краим, Волгоград хэкум къарыкIыгъэх.

Джы а IофшIагъэхэм яв-торхэр мы мафэхэм Мыекъуапэ щызэнэкъокъушIыт.

(Тикорр.).

Урысыем мэкъу-мэщымкIэ иминистрэ игуадзэ Шапсыгъэ псыубытыплэм изетегъэпсыхъажьын зэрэкIорэр зэригъэшIагъ

Урысыем мэкъу-мэщымкIэ иминистрэ игуадзэу Павел Семеновыр бэмышIэу Адыгеим щыIагъ. Адыгеим и Премьер-министрэу Къумпыл Мурат, федеральнэ министрствэм иподразделениехэм ялыкIохэм, республикэ ведомствэхэм, Тэхьутэ-мыккое районим имуниципальнэ образованиехэм-рэ подряднэ организациехэмрэ япашэхэм ягъусэу ащ Шапсыгъэ псыубытыплэм изетегъэпсыхъажьын зэрэкIорэр зэригъэшIагъ.

Псэуплэхэм псы къакIэмы-онимкIэ Шапсыгъэ псыубы-тыплэм ишуагъэ къызэрэкIор-рэм нэмыкIэу, Афыпсыпэ ипyndжIаплэхэм (гектар ми-ни 9,6-мэ) псыр алэкIегъахъэ. 1952-рэ илъэсым агъэпсыгъэ псыубытыплэм игъэкIэжьи-нкIэ проектр къэзыгъэхазыр-гъэр институтэу «Кубаньвод-проект» зыфилорэр ары. Сметэм къы-зэрэщыдэлъытагъэмкIэ, феде-ральнэ программэм хагъэхъэ-гъэ гидротехническэ псэу-альэм ишын сомэ миллиард 2,3-м ехъу пэлухъащт. 2007-рэ илъэсым къыщегъэжагъэу псыубытыплэм изетегъэпсы-хъажьын пэе сомэ миллиард 1,3-м ехъу къатIупщыгъах.

Псыубытыплэм идамбэрэ ащ къыпэуль автомобиль гъогум-рэ Iофэу ащызэшIуахыгъэхэр зауплэкIу нэуж псыубытыплэм

изетегъэпсыхъажьын зау-хы-щым илофыгъокIэ зэлукIэгъур Павел Семеновым зэрищагъ. IофшIэнхэр дэгъоу зэхэщэгъэн-хэ зэрэфаем, графикым ыпэ итхэу 2016-рэ илъэсым ар-атынымкIэ амалэу щыIэхэм ащ-цатэгущыIагъэх.

ЗэлукIэгъур рамыгъажьэзэ Къумпыл Мурат федеральнэ ведомствэм илыкIохэм Адыге-им и Лышхъэу ТхьакIущынэ Аслъан ыцIэкIэ шIуфэс ари-хыгъ ыкIи республикэм илофы-гъохэр псынклэу зэшIохыгъэн-хэмкIэ амалхэр зэрэзэрахъэ-

рэм пэе ахэм «тхъашъуегъэ-псэу» ариуагъ.

— Тэхьутэмыккое районим щыпсэухэрэм псыубытыплэм изетегъэпсыхъажьын зау-хы-щыр зэрагъашIэ ашIоигъу, сы-да плэм ахэр псэолъэшIын IофшIэнхэм тIэкIу агъэохъух. Республикэмрэ Краснодар краимрэ ячIыплэхэу псыубы-тыплэм къыпэульхэм ащыпсэу-хэрэмкIэ дамбэм пхырыкIырэ гъогум мэхъанэшхо иI, ащ изе-тегъэпсыхъажьын зэрагъэгъу-жьорэм транспортным епхыгъэ Iофыгъохэр къыздахы, — хи-гъэуэфыкIыгъ Къумпыл Мурат.

Республикэм и Премьер-министрэ джащ фэдэу зэрэхи-гъэуэфыкIыгъэмкIэ, Шапсыгъэ псыубытыплэр затIупщыкIэ, гек-тар мини 3,5-м ехъумэ джи-ри пyndж щашIэн алъэкIыщт.

Павел Семеновым къызэри-уагъэмкIэ, псыубытыплэм игъэ-кIэжьи Урысыем мэкъу-мэ-щымкIэ и Министерствэ ана-хъэу ыналэ зытыригъэтыхэрэм ащыщ.

— Шапсыгъэ псыубытыплэм псэуплэхэм псы къакIэмыоним-кIэ мэхъанэшхо зэриIэм имызэ-кьоу, пyndжIэжьинымкIэ ишIо-гъэшхо къэкIо. Урысыем мэ-къу-мэщымкIэ и Министерствэ пшъэрылэу иIэр мы псыубы-тыплэр дунэе шапхъэхэм ади-штэу гъэпсыгъэным ыкIи амал зэриIэкIэ нахъ псынклэу ар-тIупщыгъэным ыналэ тыригъэ-тыныр ары, — къыуагъ Па-вел Семеновым.

Джащ фэдэу зэлукIэгъум къыщыгушIагъэх ГъэлорышIа-плэу «Адыгея-мелиоводхоз» зы-филорэм, Урысые Федерацием мэкъу-мэщымкIэ и Министер-ствэ мелиорациемкIэ и Депар-тамент, «Союзмелиоводстрой» исовет, институтэу «Кубань-водстрой», Iахъзэхэлъ общест-вэ зэлухыгъэу «Зарубежвод-строй» зыфилорэм, муниципаль-нэ образованиеу «Тэхьутэмы-ккое районим» япашэхэр. Зэ-лукIэгъум шаштэгъэ протоколым ит унашъохэм адиштэу тапэки псыубытыплэм изетегъэпсы-хъажьын лъагъэкIотэщт.

ВСЕРОССИЙСКЭ СЕМИНАР

Правовой гупчэхэм ямэхъан

2014-р — культурэм и Илъэс. Ащ епхыгъэ Iофтхъабзэхэр культу-рэ лэжьаплэхэм ащы-зэхэщэх.

Чъэпыогъум и 24-м Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъ-еджаплэ Всероссийскэ семи-нар «Роль центров правовой информации в правовом просвещении граждан» зыфило-рэр щыIагъ. Мы мафэм къы-дыхэлъытагъэу, Лъэпкъ тхылъ-еджаплэм электроннэ тхылъ-сканерэу республикэ бюджет-тым имылькукIэ къыфащфы-гъэм лъэтегъэуцэ иагъ. Къы-хэгъэщыгъэн фаер мыщ фэдэ Iэмэ-псымакIэр Къыблэ шъопы-рымкIэ апэрэу АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ иIэ зэрэхъугъэр ары. ТехнологиякIэр зылэпсэ-сканирование шыкIэм иамал-хэмкIэ джи тхылъеджаплэм ифонд, анахъ тхъэпэ тхыгъэ-цыкIум къыщегъэжагъэу тхылъ-лужьу инымкIэ кIэкIыжъэу, элек-троннэ шъуашэм рагъэкIун амал агъотыгъ.

Iофтхъабзэм хэлэжьагъэхэм Лъэпкъ тхылъеджаплэм ипа-щэу КъыкIэ Беллэ игуапэу къа-фэгущыIагъ, ялофшIэн сыди-гъуи гухахъо хагъотэнэу, лъэ-бэкъукIэхэр ашIынэу къафэ-лъэуагъ.

Мы аужырэ илъэхэм поли-тикэм, экономикэм, социальнэ-щыIакIэм алъэныкIокIэ тыхъ-гъэгъу зэхъокIыныгъэ инхэр фэ-хъугъэх. Анахъ гу зылыюзгъа-тэрэр цыфхэм яакыл, ягупшы-сакIэ зэблэхъугъэ зэрэхъугъэр ары, ащ даклоу къытэшIэ-кIыгъэ пстэумкIэ яеплэуагъэ зэблэ-хъугъэ мэхъу. Тыхэгъэгъу пра-вовой къралыгъо гъэпсыкIэм игогъу зэрэтехъагъэм граждан

обществэм ылъапсэ нахъ егъэ-пытэ.

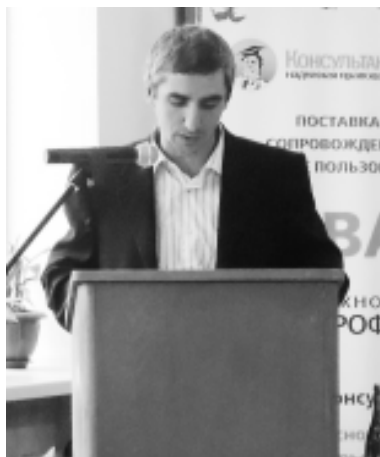
Реформэхэм, лъэпкъ про-ектхэм ащкIэ лъэшэу яшIуа-гъэ къэкIуагъ. ЛъэхъаныкIэм-кIэ анахъ тыналэ зытедгъэтын-фаер цыфхэм яправовой гъэ-сэныгъэ ыкIи плуныгъэ кърал-лыгъо хабзэм иорганхэм ялоф-шIэн, чIыплэ зыгъэлорышIэжьи-плэхэм, гъэсэныгъэм, культу-рэм ялэжьаплэхэм, обществен-нэ ыкIи нэмыкI организацие-хэм, мыхэм ахэтых тхылъеджа-плэхэри, анахъ чIыплэ хэыгъэ ащягъэгъотыгъэныр ары.

Урысые Федерацием икъэ-ралыгъо политикэIэ анахъ шъхъалэр правовой шIэныгъэр ыкIи цыфхэм язэхэшIыкI ащ-фытегъэпсыхъэгъэныр арэу зэрэщытыр УФ-м и Прези-дент мэлъыпфэгъум и 28-м, 2011-рэ илъэсым ыухэсыгъэ унашъом къыщыуагъ. Ащ игъэ-цэкIэн зэрэ Урысыеу ит тхылъ-еджаплэхэр хэгъэлэжьэгъэн-хэр УФ-м и Президент ыкIи УФ-м и Правительствэ игъоу зэралъэгъугъэм Iофым нахъ гу-шхуагъэ къыхелхъэ.

Информационнэ гупчэхэу зэкIэ тхылъеджэ пстэуми яшIои-

гъоныгъэхэр зэшIохыгъэнхэм тегъэпсыхъагъэхэр обществен-нэ институтым зыкъегъэлэты-гъэнымкIэ амалышIух.

УнашъуакIэхэм яхыгъэ пшъэ-рылхэм язэшIохын тельыта-гъэу АР-м и Лъэпкъ тхылъ-еджаплэ 2001-рэ илъэсым пра-вовой къралыгъо Гупчэр къыщызэлъуахыгъагъ. Илъэс 14-у Iоф зишIэрэм ащ мы Iофы-рыгъэлэшыгъ, гупчэм къеуалэ-хэрэм федеральнэ, шъолъыр ыкIи дунэе официальной фонд-хэм яправовой актхэр агъэ-федэнхэ амал агъотыгъ.

Мы мафэхэм Адыгеим и Лъэпкъ тхылъеджаплэ щыIэгъэ Всероссийскэ семинарыр зэ-кIэ Iофэу ашIагъэм зыщытегу-щыIагъэхэу ыкIи алэкIэлъ хъу-гъэ IофшIэкIэ амалымкIэ ащ-хэлэжьэхэрэр зыщызэхъожьи-гъэхэу хъугъэ. ЩыIэныгъэм илъэныкIуабэхэмкIэ цыфхэм правовой шIэныгъэ алэкIэгъэ-хъэгъэныр зэхэхэм ипшъэры-лыгъ.

Всероссийскэ семинарым кIэщакIо фэхъугъэхэр АР-м культурэмкIэ и Министерств, Лъэпкъ тхылъеджаплэр ыкIи правовой къралыгъо Гупчэр арых. Семинарым хэлэжьагъэх АР-м культурэмкIэ илофшIэ-хэр, лъэпкъ ыкIи шъолъыр тхылъеджаплэхэм япашэхэр, гупчэхэм ялэшхъэтетхэр ыкIи библиограф шъхъалэхэр. Iоф-тхъабзэм щыIагъэх Абхъазым, Ингушетием, Темыр Осети-ем — Аланием, Краснодар краим ялыкIохэр.

Семинарыр зэрищагъ АР-м и Лъэпкъ тхылъеджаплэ иби-блиограф шъхъалэу Емыж Ами-нэт. «Роль публичного центра правовой информации Национальной библиотеки РА в фор-

мировании правовой культу-ры молодежи» зыфилорэ док-ладым ригъэдэлугъэх. Гупчэм изэхэщэн-гъэпсын кърэжаплэ зэрэхэтыгъэр ыкIи илъэси 10 хъоу мы Iофыгъо иным зэ-рэдэлажьэрэр, правовой гъэ-сэныгъэ цыфхэм, анахъэу ныбжьыкIэхэм, ягъэгъотыгъэ-нымкIэ Iофышхоу зэшIуахы-рэр, Iофтхъабзэу зэхачагъэхэм ямэхъанэ зынэсырэр Емыж Аминэт къыIотагъэх. ЩыIэкла-кIэр лъызыгъэкIотэщтхэ ныб-жьыкIэхэр шIэныгъэкIэ, амал-кIэ улэшыгъэнхэр Лъэпкъ тхылъ-еджаплэм зэрэзэшIуахыгъэр игу-щылэ щыкIыгъэтхыгъ.

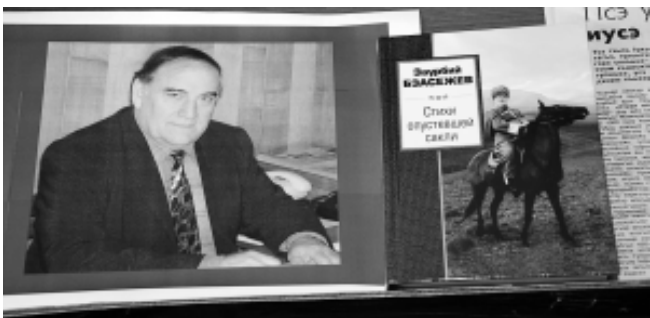
Семинарым итемэ шъхъалэ епхыгъэ гупшысэхэр ялофшIэн зэрэпхырачыгъэр джащ фэ-дэу къалотагъэх Абхъазым и Лъэпкъ тхылъеджаплэ иотдел ипашэу Нанба Темур, Ингуше-тием итхылъеджаплэ шъхъалэ иправовой гупчэ ипашэу Ан-Магомед Дзумаатовым, Темыр Осети-ем — Аланием, къалэу Владикавказ инаучнэ Лъэпкъ тхылъеджаплэ иправовой гуп-чэ илэшхъэтетэу Татьяна Ту-риевам, нэмыкIэхэм. Хэти игу-щылэ зы лъэныкIо гъэнафа-гъэкIэ правовой шIэныгъэм фэгъэзагъэу къызэлъуихыщыгъ, гупчэхэм яшIуагъэ кIагъэтхыгъ, цыфхэм а лъэныкIомкIэ шIэ-ныгъэ ялэным имэхъанэ хагъэ-уэфыкIыгъ.

Заочнэ шыкIэм тетэу се-минарым хэлэжьэрэ къалэхэу Смоленскэ, Республикэу Чу-вашием, Волгоград, Горно-Ал-тайскэ, Белгород, Таганрог, Курган кърарыкIыгъэ тхыгъэхэр зэрэзэфэшхъафхэр, темэ гъэ-нэфэгъэ инхэр мы Iофыгъом-кIэ къызэрациIотыкIыгъэр къы-дальтэзэ, Iофтхъабзэм иму-рад зэшIуихыгъэу алытагъ.

МАМЫРЫКЪО Нуриет.
Сурэтхэр мэфэкIым къы-щытырахыгъэх.

ТХЫЛЪЫМ ИЛЪЭТЕГЪЭУЦУ

Зызылътэжырэ пэпч зигъэулэу-жъэу, илэпкъ, ичыгу, ихэгъэгу ягүтео зэхышлэу, афэгупшысээ иакъыл атыригуашэщтыгъэмэ, зафэу псэуштыгъэмэ, охыплэ чыплэ гори, пщэгъо-лүгъошъо шлүцлагъэ гори щылэныгъэм имылэныгъэу кыс-щэху.

Черкесием ыцлэккэ кыддэгущылэ

Цыфхэмкэ зыгу тлупшыгъэу, зафэу, игъашлэ ахэм афэзыгъэшъуашэхэрэм ащыщ, сэ сишлшыклэ, ллэу зигугу кыс-шыщтыр.

Дзэсэжэ Заурбий Адам ыкьор кьуаджэу Кошхьаблэ 1943-рэ илээсым тыгъэгъэ-зэм и 9-м кышыхыгъ. Къэбэртэе-Бэлъкьар кьэралыгъо университетым итарихъ-филологие факультет кыуыгъ. Кошхьаблэ районымкэ обществу «Знанием» икьутамэ пшъэдэклъжэ зыхьэрэ исекретарыгъ, кьоджэ гурыт еджаплэу N 2-м тарихымырэ обществоведениемрэккэ икэлэегъэджэ, искусствэхэмкэ клэлэ-цыккы еджаплэм идиректорыгъ, районымкэ культурэм иотдел ипэцагъ. Муниципальнэ гъэпсыккэ зилэ «Кошхьаблэ районым» общественнэ организациехэм ыккы информации жьугъэм иамалхэм зэпхыныгъэ адырилэнымкэ ар испециалист шъхьэлагъ.

1989-рэ илээсым кышгъэгъэжыгъэу илээс 20-м ехъум общественнэ организациеу «Адыгэ Хасэм» Заурбий ипэцагъ, тарихълэжэ ыккы общественнэ лöffышлэшху, «Кошхьаблэский форум» зыфило-рэ проектым иавтор. 1990-рэ илээсым цыф лъэпкъхэм язэпхыныгъэккэ зишлугъэ кьэккыш гупшысэр кырилотыкыгъ: зэфэдэныгъэр — зэгурылэныгъэр — зыккыныгъэр. Фэльэклъэр илэпкъ фишлэныр пшъэрлэу Дзэсэжым зыфелъытэжы, мэхъанэ зилэ хьугъэ-шлагъэхэм чанэу ахэлэжэ, Адыгэ Республикэм изетэгъэуцон-гъэпсын зилэх хэлэхэм ащыщ.

Дзэсэжэ Заурбий иапэрэ тхылъэу «Стихи опустевшей сакли» зыфило-рэ илэпкъ, и Чыгу гъунэнчъэу зэриланлэхэм ишыхъат. Кавказ заом адыгэ лъэпкъым гууз-лыуэу хыхыгъэр, ащ ыпкъ кыккы егъэшлэрэ Черкесиер зэрэф-хыгъэр авторым усэккэ кырилотыкыгъ. Тхылъым илээси 5-рэ лöff дишлагъ, усэ 367-рэ кыдэхъагъ. Ахэм гукъэбзэгъэ, гулэшыгъэ макъэр, гупшысэ куур, усэккэ шэпхэ лъагэр кьахэщы ыккы зэхыуагъашлэ.

Филологие шлэныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу, гуманитар ушэтынэхэмкэ Адыгэ республикэ институтэу Т. М. Клэрашэм ыцлэ зыхьэрэм ипэцау **Бырсыр Батырбийрэ** тарихъ шлэныгъэхэмкэ докторэу, профессорэу **Кыргъ Асхьадрэ** усэ сборникым гушылапэр фашыгъ. лöffлагъэр зымылкъу лэпылэгъуеккэ кыдэ-кыгъэр **Клэрэщэ Хьазэртал**, Кошхьабл, гупыккэ гулэйтэрэ зил.

Чэпыогум и 21-м, 2014-рэ илээсым Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ тхылъеджаплэ Дзэсэжэ Заурбий итхылъыккэу «Стихи опустевшей сакли» зыфило-рэм илэтегъэуцэу шыла-гъ. лöffтхьабзэм Адыгеим ицыф гъэсагъэхэр, районхэм кьарыккыгъэ хьаккэхэр, апшъэрэ еджаплэхэм ащеджэхэрэм ащыщхэр, общественнэ организациехэм ялыккыохэр, куль-

тарихъ нэфагъэ хэлэу кызы-рэщытыгъэр Батырбий клэгъэ-тхыгъ. «Тхылъым зэккэ лъэп-кыым пэккыкыгъэр нэм кык-кыгъэуцэ, — ылауагъ ащ, — ау гур ыгъэцыккырэп, кыуе-луатэ шьыпкъэм удэмыхэу, уилэубытылэу узэрэлъыккытэ-щтыр, узэрэщылэщтыр».

Тхылъым апэрэ рецензиер езытыгъэу, филологие шлэны-гъэхэмкэ докторэу, Мыекъопэ кьэралыгъо технологиче-скэ университетым икэлэ-егъаджэу **Хьоккэ Фатимэ** игу-щылэ анахъ кыхэщыгъэр Дзэ-сэжэ Заурбий итхылъ гупшысэ клөклэ ин зэрэхэлъыр, апэрэ нэккыбгъохэм кьащыккэдзэгъэу узэрэзылэпищэрэр, узэригъэ-дэ-лөрэр, иусэ сатырхэр акыыл гъэчыгъэхэу, зэрэщэрыохэр ары. Иккыухым псауныгъэккэ, творческэ гуахъоккэ фэльэ-луагъ.

Лъэтегъэуцонм псэлэу фабэ-хэр кышчалуагъэх Заурбий дэгъоу зышлэхэрэ тарихъ шлэ-ныгъэлэжыгъэу **Ацумыжэ Казбек**, **Къэндаур Исмахылэ**, **Мэкьулэ Джэбрилэ**, **Бэджэ-нэ Мурат**, **Емтылэ Разыет**, **Бзэшлэныгъэлэжыгъэу Гыш Нухъэ**. Дзэсэжэ Заурбий итхылъ тарихъ шлэныгъэккэ зэрэушъагъэм даккыу, усэн лэлэзасагъэу тхаккы лэккылыр кышчынэфагъэу алытагъ, хьугъэ-шлэгъэ инэу зэрэщытыр хагъэунэфыккыгъ. Блэккыгъэр, джырэ мафэр, кьэккыштыр гупшысэккэ усэ сборникым зэрэзэрипхыхэрэр авторым дэгъугъэу фальэгъугъ. Заурбий тарихъ шлэныгъэшху лэккылыр,

гупшысэккэ амалыр, шылэккэ хабзэхэр зызэгъоуцэхэм, уз-лэпызыщэрэ тхылъыр кызы-рэхыгъэр кылауагъ. Авторыр шылэныгъэ опыт ин зилэу, зил-лөрэ зишлэрэ зэтемыккырэ зэрэ-щытыр кыхагъэщыгъ, тхак-кыом игуккылу дунай иккыккэ кызылэузыхыгъэ усэ тхылъ кы-зэрэлэккыгъэм ухэтми узэ-ригъэгушлөрэри клэгъэтхыгъ.

Адыгэ кьэралыгъо универ-ситетым тарихымыккэ ифакуль-тет идеканэу, тарихъ шлэныгъэ-

Дзэсэжэ Заурбий иапэрэ тхылъэу «Стихи опустевшей сакли» зыфило-рэм илэпкъ, и Чыгу гъунэнчъэу зэриланлэхэм ишы-хъат.

хэмкэ докторэу, профессорэу **Пэккышхо Нурбий** адыгэ лъэп-кыым ышэчыгъэр, пэккыкыгъэр Дзэсэжым иборник нафэу кышчылэагъэ зэрэхыгъэр зэ-ригуапэр, кытккыхыгъэрэ ллэ-ужхэм яблэккыгъэ ашлэнымккэ, янэпэрэ мафэ уасэ фашы-нымккэ мэхъанэ зэрилэр кы-лауагъ. Тхылъым кыдэхъэгъэ усэ пэпч гупшысэ фабэккэ кыуатэу, илээс мин пчъагъэм шылэгъэ ыккы шылэ адыгэхэм ягъашлэ кыпфызэхэфау ылы-тагъ. Мыр иапэрэ тхылъми, Дзэсэжэ Заурбий гугъэплэ ин кьэзытырэ кьэлэм зэрилэр, про-изведение лъэшхэр джыри кы-лэккыккыным зэрэщыгъыгъэр клэгъэтхыгъ. Ежэ фэдэу ав-торым илфыгъэхэм тарихыр зэрэ-ккысэр, ар сэнэхъат ахэм зэрэфэхыгъэр, щэч хэм-ылыгъэу тыр — усаккы зэрэ-щысэтэхыплэр игушылэ ащ кы-хыгъэщыгъ. Студентхэм, клэлэ-егъаджэхэм мы тхылъыр зэрэ-ратегъэпсыхыгъэр, гупшыса-

ккэхэр кыгъэгъушхыгъэу зэрэ-гугъэрэ кылауагъ, мы иапэрэ тхылъ ыуж нэмыккыхэри кыккыккы кыфэхъохыгъ.

Мэфэккэ зэхэхъэм хэлэжы-гъэх ыккы кышыгушылагъэх Кошхьаблэ кьоджэ псэуплэм иадминистрацие ипэцау **Борсэ Хьазэртэ**, кьоджэ Адыгэ Хасэм ипэцау **Нэпшлэккыу Аминэ**, тхылъым мылкъу лэпы-лэгъу езгъэгъотыгъэу **Клэрэщэ Хьазэртал**, АКЪУ-м икьутамэу Кошхьаблэ дэтым икэлэегъэ-джэу **Надежда Васильевар**. Кавказ заом итемэ ин зэфэ-дэккэ пхырыккэу, адыгэ лъэп-кыым итхьамыккылауагъ, илыуэ, иккыккэ зэхыуигъашлэу усэ-сурэт пэпч зэрэгъэпсыгъэр, усаккы ымаккэ иккыккэ ащы-зэхэпшлэу, ар лъэпкъым ыма-ккэу зэрэщытыр кылауагъ Ва-сильевар.

Дзыбэ Кимэ ипсэлэу клэккэ кызырэхыгъэщыгъэу, «За-урбий иусэхэр поэзи лъагэм ишапхъэх, Хэгъэгу шлүлэгъу иным имэккэмэ лъэшых. лöff-шхоу Дзэсэжым ышлагъэр — ищыккыгъэ зеккыккэ нэшанэу, цыфыгъэ хабз».

Къэгущыларэмэ япчъагъэ зэ-пыуштыгъэп, джарэу произве-денияккы агухэр кыгъэгъэпжэ-гъэигъэх. Урысыбзэккэ тхэрэ усаккы **Цуамыккэ Долэти** зы-фэщылауагъ. Дзэсэжэ Заур-бий нэхъой ин хэлэу, зафэу, шъхьэлъытэжыныгъэ илэу зэрэ-щытыр иусэ тхылъккэ кы-зэриушыхыгъэр зэригуапэр кылауагъ. Ащ елытыгъэу Булат Окуджава иусэ лъэшитлэу кьэ-джагъ Цуамыккэ.

Адыгэ кьэралыгъо универ-ситетым филологиемккэ ифа-культет иа I-рэ курс истудент-кэхэу Мамый Нэфсэтрэ Шъхьэ-лэхэу Нэфсэтрэ Дзэсэжым иусэхэу «Ветер истории», «За все в ответе только человек» зыфилохэрэм кьаджагъэх.

Ежэ авторым гушылэр зыра-тым, лъэтегъэуцонм хэлэжыгъэ пстэумэ ыккы лöffтхьабзэр зэхэзыцгъэ Лъэпкъ тхылъеджа-плэм иколлектив, ащ ипэцау Кьыккэ Беллэ «тхьашъуегъэ-псэу» кьарилуагъ. Иапэрэ усэ тхылъ гупшысэу хылъхыгъэр кызыпкырыккыгъэр, зэрэ-зэккыккыккыккы, тарихъ хьугъэ-шлэгъэ иным готэу, цыфэу та-рихыр зыгъэлорышлэрэм иоб-раз кызыртыгъэр, адыгэ бзы-лфыгъэм ишлүшлэ мыуыжы, тигугъэплэ мэфаккыккы кьари-луалэрэри тхылъым зэрэщы-зэгъотхэм ягугъу кышыгъ. Та-рихъ купккыу илэм кыпккы-рыккыккы, «Стихи опустевшей сакли» зыфило-рэм усэккэ тхы-гъэ повестэу плытэныр игъоу зэрэплъырэр ыккы тарихъ про-изведением гуж хэти римы-гъэшлэу, ишлэныгъэ хыгъахъоу, игулытэ кыгъэгъушхыгъэу, ыккыккэ зыдыригъэшлэгъэу, зафэу лъэ-бэккыккыккы тапэккэ тшынхэм тытыригъэгъушхыгъэу гъэпсыгъэ-ным лъэшэу ыналэ тетэу лöff зэрэдишлагъэр Дзэсэжэ Заур-бий кылауагъ.

Апэрэ лъэбэккыур дзыгъэ хьу-гъэ, ащ джыри мурадыккыккы зэшлэзыхырэ тхылъхэр кы-зэрэккыккыккыккыккы гугъа-плэ щыл.

Тхылъыккы лъэпмафэ ышлэ-нэу, ежэ авторми гушлөгъуаби, творческэ гуахъуи ащ кы-фихыныу тыфэллэу.

МАМЫРЫККЫО Нуриет.
Сурэтхэр лэшыны Аслъан тырихыгъэх.

Къутырым пэщаклэ фашыгъ

Адыгэкъалэ хэхьэрэ къутырэу Псэкъупсэ унэгъо 320-м ехъу дэсэу ары кызыралытэрэр. Лъэпкъ зэфэ-шхьафхэу нэбгыр миним ехъу щэпсэу. Нахьыбэр адыгэх.

Пстэуми анахь шхьалэр ахэр зегурылохэу, зэкшош-ла-хылым фэдэхэу, зэгъунэгъу-шухэу зэрэздэпсэхэрэр, зэрэздэлажьэхэрэр, дахэу зэрэздыщытэхэр ары.

Къутырри нахь клэраклэ, зетегъэпсыхьагъ мэхьу. Хы Шы-цлэ лушъом пэблагъэш, ащ екырэ гъогум клэрысыш, мыр псэуплэклэ кыыхымэ зышлоигъоу къеуалэрэри маклэп. Псэуплэм гурыт еджаплэу дэ-тым ипашэр Дыхъу Сусан. Ищытху нэмык! алоу зэхэт-хырэп. Урысыем кыкырэ мэ-шлокухэу хылушъом клохэрэр мыш блэкых, кыщэуцух. Ма-мыекъо Сусанэ зипэщэ фелъ-шер-мамыку лэзэплэр кыщы-зэлуахыгъак! Напцлэкъо Симэ зипэщэ тхылъеджаплэр Адыгэ Республикэм итхылъеджэлэ анахь дэгъухэм ахалытэ. Свя-

зым иотделении дэт. Къутырым зыпэлус федеральнэ гъогушхоу М-4 «Дон» зыфилоу Урысы-ем икълэлэшхохэм къарыкы-хэрэр зэрыклохэрэм бэдзэр-шыплэ заули щыря! Джащ фэ-дэ чыплэ дахэ щыс къуты-рым тапэки хэхьоныгъэшлхэр ышынхэм иамалышлхэр зилэм Адыгэкъалэ имэрэу Хьатэгъу Налбый иунашъоклэ тхьамэтаклэ фашыгъ. Администраторэу псэ-уплэм джи илэ хьугъэр Бжэ-шло Аслъан.

Аслъан 1962-рэ илъэсым ятлонэрэ Едэпсыкыаеу Крас-нодар псылыгыплэр ашлы зэ-

хьум кьагъакощыгъэм кыщы-хьугъ. 1977-рэ илъэсым кы-щегъэжыагъэу къутырэу Псэ-къупсэ щэпсэу. Мыщ дэт гу-рыт еджаплэр, ащ ыуж Мые-къопэ автодорожнэ технику-мыр кыуыхыгъэх.

Совхозэу «Лекарспром» зы-фалоштыгъэм иотделениеу по-селкэу Красненскэм дэтыгъэм шоферэу щыригъэжыгъагъ. 1992-рэ илъэсым гъогу-пат-руль кыулыкъум иинспекто-рыгъ, етланэ паспортнэ-визо-вэ отделым илофышлагъ. Ка-питан званиер илэу пенсием кыагъэ. Ау щысыгъэп, Крас-нодар лоф щилэштыгъ. Зы-ныбжы икыгъэ лъфыгыш ил.

Щэч хэлэп, ежыри зыщы-псэурэ къутырым лофшлэнэу дэлхэр ешлэхэш, икьоджэ-гъухэр зыгъэгумэкыхэрэми ащыгуазэш, ахэм ягъэцклэн зэрэфэбэнэщтым, икыутырэу Псэкъупсэ нахь дахэ, гъэклэ-рэклагъэ, зетегъэлсыхьагъэ зэрэхуштым иакъыли, иамали, игъерети зэрэфигъэлорышлэ-хэм, ичыплэгъухэр зэрэщыг-гъхэрэр кызыэригъэшпыккэ-жыщтым.

НЭХЭЕ Рэмзан.

Псэуплэр агъэдахэ, зэтырагъэпсыхьэ

Мыекъуапэ итыгъэкъохьэплэ лъэныкьоклэ щылэ псэуплэм изетегъэпсыхьан епхыгъэ лофыгъуабэ аужырэ илъэсхэм зэрахьэ.

Бэшлагъэу ныкшошлэу щыты-гъэ ыкли зэхэтэкъожьыным нэсыгъэгъэ псэуалэу киноте-атрэ ашынэу рахъухьэгъагъэр зыщэфыжыгъэм лофшлэныбэ аригъэгъэцклэагъ, умышлэжынэу ыгъэклэжыгъ. Джи ащ щыщ унэхэр бэмэ бэдждэндэу аштэ-

хи, тучанхэр, нэмык! фэлэ-фа-шлэхэр зыгъэцклэрэ кыулы-кыухэр кыщызэлуахыгъэх. Ащ кыгот бэдзэршыплэм игъэ-клэжыны лъагъэкуатэ, псэо-лъаклэу щэгъэлсыгъэхэр щэплэ зетегъэпсыхьагъэ хьугъэх.

Къохьэплэ лъэныкьомклэ щы-

лэ псэуплэм щэгъэпсыгъэ буль-варыр цыфыбэмэ якыуапэ ху-гъэ. Пчыхьэ къэс мы чыплэм нэж-лужхэр, сабийхэр зы-лыгъ ны-тыхэр щыплэгъуштых. Ащ изетегъэпсыхьан джыри лъагъэкуатэ. Тетыхьаплэхэр нахьыбэ ашыгъэх, зепхьан плэахынэу гъэпсыгъэ пхъэн-тлэкы кыхьэхэр кырагъэуцуа-гъэх. Аужырэ мэфэ заулэм мыш ренэу иплэгъоштых къэ-лэ администрацием зетегъэ-псыхьан лофхэмклэ иотдел ило-фышлэхэр. Жы хьугъэ ыкли гъужыгъэ кьэгъагъэхэр ра-чыжьхи, ахэм ачылплэ чыи-лэм щымыщынэу кьэклэрэ кьэ-гъэгъэ лъэпкхэр агъэтысхьа-гъэх. Бульварым кыготэу ре-клогырэ урамэу Пионерскэм игъэцклэжыны фежыагъэх. Ащ игъогубгъу лут мыжъо гъэчы-гъэхэу зэхэтэкъоным нэсыгъа-гъэхэр клэхэмклэ зэблахыгъэх. Шлэхэу фежъэщтых асфальт телхьэгъэным. Цыфхэр зы-члэсыхэрэ унэ анахь лъагъэу Мыекъуапэ дэтыри мы псэу-плэр ары зыщагъэпсыгъэр. Енэгъуагъо зигугъу кьэтшырэ псэуплэр идэхагъэклэ къэлэ гупчэм ыуж кымынэу хьунклэ.

СЭХЪУТЭ Нурбий.

Чъыг цыкылхэр агъэтысыгъэх

Урысыем и Лыхъу-жэу, зыпсэ Дагъыс-тан щызыгъэтыллыгъэ Артем Гармаш зыще-джэгъэ Мыекъопэ гу-рыт еджаплэу N 10-м чъыг цыкылхэр ащ ыцлэклэ мы мафэхэм щэгъэтысыгъэх.

АР-м хэгъэгъу клоц лофхэм-клэ и Министерствэ ихэушхьа-фыкыгъэ отряд хэт кыулы-кыушлэхэм ялэпылэгъуэх мы еджаплэм иклэлэегъаджэхэмрэ иклэлэеджаклохэмрэ.

Тикъэралыгъо кыуухьумэзэ зидунай зыхъожыгъэхэр цыф-хэм ащымыгъупшэнхэр, ахэм лыхъужыныгъэу зэрахьагъэр кытклэхъухьэрэ лэужхэм аля-гъэлэсыныр ары пшъэрылэу зэхэщаклохэм зыфагъэуцу-жыгъэр.

Чъыгхэм ягъэтысын фемы-жэхэзэ лофтхьабзэм кьекло-лагъэхэр еджэплэ члэхьаплэм кыщызэрэуэгъоигъэх. АР-м хэгъэгъу клоц лофхэмклэ и Ми-нистерствэ ихэушхьафыкы-гъэ отряд икомандир игуа-дзэу, полицием иполковникэу Шьоджэ Налбый илъэситлуклэ узэклэлэбэжымэ, Дагъыстан Рес-публикэм кыулыкъу щихьызэ, лоньгом и 15-м фэхыгъэ клэлэ ныбжыкыгъэ, полицием ипра-порщикэу Артем Гармаш ыцлэ-клэ мы аллеер зэрагъэпсырэр кыулагъ. Цунтинскэ районым ит псэуплэу Хутрах зыфилорэр ахэм кьаплыхьэзэ, клэлэцыкы-лыгыплэу ащ дэтыгъэм ичыунэ бзэджащлэхэр нэбгыритф ху-хэу кычлаубытагъэх. Зыкыа-тыныш, кычлэкыхнхэу зяджэ-

хэм, адрэхэр лашэклэ кьапэ-уцужыгъэх. Отрядым хэтыгъэ Артем Гармаш бзэджащлэхэм ящэ кытефагъ. Ар кьаулагъ нахь мышлэми, игъусэ клэлэхэр кыуухьумэзэ, нахь зыщымыщы-нэгъо чыплэм ыгъэкулагъэх, ау еж кытефэгъэ щэр хьадэгъу фэхьугъ.

— Артем Гармаш ичыгу, илофшлэгъухэм афэшпыккэу, кьэрэбгъагъэ хэмыльэу пным пэуцужыгъ. Ащ ихьатырклэ илофшлэгъухэр псаоу кьэна-гъэх. Шьуиеджаплэ щеджэгъэ клэлэм лыгъэу зэрихьагъэр шьушлэн фэе, ар зыщыжыгъэ-гъупшэ хьушлэп, — ныбжы-клэхэм закыфигъэзагъ Налбый.

Пшъэрылэу кыфагъэуцурэр ыгъэцаклэзэ зидунай зыхъо-жыгъэ клэлэ ныбжыкыгъэ ила-хьылхэми, иныбджэгъухэми, илофшлэгъухэми агу илышты.

Нэужым кыулыкъушлэхэм ягъусэхэу клэлэеджаклохэр чыг цыкылхэм ягъэтысын фежыа-гъэх.

Аллеер агъэпсыгъэм клэлэ-еджаклохэм аналэ зэрэтеты-щтыр, чыгхэм псы зэраклэкэ-щтыр, а чыплэр зэрагъэкъэ-бзэщтыр кыулыкъушлэхэм ара-луагъ.

(Тикорр.).

Тхьамафэм ихъугъэ-шлагъэхэр

Адыгэ Республикэм хэгъэгъу клоц лофхэмклэ и Мини-стерствэ кызыритырэмклэ, блэкыгъэ тхьамафэм республикэм бзэджэшлэгъэ 74-рэ щызэрахьагъ.

Ахэр: цыфым ыпкыинэ-лынэ шьобж хылыгъэхэр тырашагъэхэу 1, хьунклэн бзэджэшлагъэу 1, тыгъуагъэхэу 35-рэ, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэджэшлэгъы 10, маши-нэр рафыжыагъэу 1, нэмыкхэ-ри. Экономикэм ылъэныкьоклэ хэбзэгъэуцугъэр гъогогъуи 9-рэ аукуагъэу хэбзэхъумэкло кы-улыкъухэм агъэунафыгъ, респу-бликэм щыпсэхэрэм гъогогъуи 5-рэ наркотикхэр кьахахыгъэх. Хэбзэгъэуцугъэр зыукогъэ нэб-гырэ 67-рэ агъэунафыгъ, бзэ-джэшлагъэу зэхафыгъэр процент 85-м ехъу.

Блэкыгъэ тхьамафэм Адыге-им игъогухэм хьугъэ-шлэгъэ 11

кьатехъухьагъ, ахэм нэбгыри 4 ахэклодагъ, 18-мэ шьобжхэр атешагъэхэ хьугъэ. Ешъуагъэу рулым клэрысхэу водитель 57-рэ кьаубытыгъ. Гъогуркыном ишапхьэхэр гъогогъу 3076-рэ аукуагъ.

УФ-м хэгъэгъу клоц лофхэмклэ и Министерствэ иотделэу Тэху-тэмыкьое районым щылэм икы-лыкъушлэхэм оперативнэ-лхьхон лофтхьабзэхэр рагъэклокыгъэ илъэсэу тызыхэтым ибэдзэогъу мазэ кыщегъэжыагъэу зылы-хьуштыгъэхэ, ыпэклэ хьапсым дэсыгъэ хульфыгъэу поселкэу Яблоневскэм щыщыр кьаубы-тыгъ. Полицием зэригъэунафы-

гъэмклэ, гъэпцлагъэ зыхэлэ бзэ-джэшлэгъэ пчъагъэ ащ зэрихьагъ.

Зэрысыгъэхэ автомобильхэу ащэжыхэрэм афэгъэхыгъэ кьэбарэу гъэзетхэм ыкли Интер-нетым кьарыхьэхэрэр бзэджа-шлэм кызыфигъэфедзэ, авто-транспортр зиехэм залуигъа-клэщтыгъ, ар ащэжынымклэ лэ-пылэгъу афэхъунэу ыгъэгугъэ-щтыгъэх. Гъэпцлаклом машинэр еж иахьщэклэ зэтыригъэпсы-хьахьыныш, нахь лъаплэу лъа-гъэкынымклэ ахэм гушылэ ари-тыштыгъ. Нэужым автомобилыри, ащ пыл тхылхэри аихьыти, ар ыщэжыштыгъ, ау ахьщэр зыми ригъэлэгъужыштыгъэп. Телефон номерэу кьафигъэна-гъэмклэ машинэхэр зиехэр зы-теохэклэ, ар пыхыгъэу кычлэ-кыштыгъ. Адыгеим ихэбзэху-

мэкло кыулыкъухэм кызыралы-тагъэмклэ, мы шыклэр бзэджа-шлэм ыгъэфедзэ Тэхутэмыкьое ыкли Теуцожэ районхэм ащы-псэурэ нэбгыри 8 ыгъэделагъ.

УФ-м ихэбзэгъэуцугъэ ди-штэу, бзэджащлэхэр охьтэ гъэ-нэфагъэм зыщалыгъэхэр чыплэм хульфыгъэр дагъэтысхьагъ, ащ ылъэныкьоклэ уполновнэ лофхэр кызызлуахыгъэх.

Станицэу Къурджыпс щыпсэ-урэ хульфыгъэмрэ ащ иса-быйхэу илъэси 7 ыкли 10 зы-ныбжхэмрэ зыдэхъугъэхэр амы-шлэу зэрэклодыгъэхэм фэгъэхы-гъэ кьэбар Мыекъопэ районым иполицейскэхэм кьалэклэхьагъ. Зэрагъэунафыгъэмклэ, хуль-фыгъэмрэ иклэлэцыкылхэмрэ мэ-зым хьалэ кыщауагъоинэу кло-гъагъэх, ау кьагъэзэжыгъэп. Хэбзэхъумаклохэмрэ АР-м ошлэ-дэмышлэ лофхэмклэ и Ми-нистерствэ икыулыкъушлэхэмрэ

охьтабэ тырамыгъашлэу лы-хьон лофтхьабзэхэр зэхашагъэх, чыплэу ахэр зыдэклонхэ аля-кыштыгъэхэр кьалыхьугъэх. Мы мафэм ом изытет зэрэдзигъэм лофыр кыгъэкыныштыгъ.

Ятлонэрэ мафэм, пчэдыжым, лыхьон лофтхьабзэхэр лъагъэ-кыуатэхэзэ, хульфыгъэмрэ иса-быйхэмрэ садовэ товариществэ горэм еклоплагъэхэу кьагъоты-жыгъэх. Клэлэцыкылхэм япса-уныгъэ изытет уигъэрзэнэу зэ-рэщытыр агъэунафыгъ.

Мыщ фэдэ хьугъэ-шлагъэхэр Мыекъопэ районым имэзхэм пчъагъэрэ кьащэхъу. Цыфхэм хьалэу кьауагъоинэу алош, амы-шлэрэ чыплэхэм ахэхьэх, гъогур кьамыгъотыжыгъэу мэгуащэх. Ащ фэдэ кьэмыхьуном пае рес-публикэм щыпсэхэрэми, хьа-клэхэми сакъыныгъэ кызха-гъэфэнэу хэбзэхъумаклохэр кьаджэх.

ТЕКЛОНЫГЪЭМ ия 70-рэ ИЛЪЭС ИПЭГЪОКІ

Теуцожь районымкІэ Джэджэхаблэ икІэлабэ, адрэ къуаджэхэм афэдэу, нэмыц техакохэр тикъэралыгъо къызытебанэхэм пым пэуцужыгъагъэх. Апсэ емыблэжхэу, лыхъужьныгъэ ахэлъэу зэуагъэх, Теклоныгъэр къыдэхыгъэным ялахышлұ хашыхагъ.

Лыхъужьым мыжъобгъу къыфызэлұахыгъ

Къэзымыгъэзэжыгъэр, зэо мэхъаджэм хэклодагъэр макІап. Ахэм ацІэ-альэкъуацІэхэр зытетхэгъэ саугъэтри чылэ гупчэм ит. Къагъэгъунэ, агъэ-лъапІэ, къоджэдэхсэм фэхыгъэхэр ащыгъупшэхэрэп.

Янасып къыхыи, мэшлэ лыгъэм псаоу къыхэкІыжыи икъоджэ гупсэ къэзыгъэзэжыгъагъэр нэбгырэ 91-рэ. Ахэм ащыцэу анахъ бгъэхэлъхъэ лъэплэбэ зыбгъэ шышІэтэу чылэм къыдэхъажыгъагъэр Лыбзыу Сахид Андзаур ыкьор ары. Непэ заом хэлэжыгъэ зы нэбгыри чылэм дэмысыжыи, лыхъужьхэр шлукІэ агу къагъэжыжы, ныбжыкІэхэм арагъашІэх. Ащ фэшыхъат бэмышІэу Джэджэхаблэ шыІэгъэ цыф зэхэхъашхор. Районым ипашэхэр, чыплэ коим хэхъэрэ чылэгъуиплэм ялыкІохэр, Джэджэхаблэ ыкІи Лыбзыу лăкъом инахыжхэр, иныбжыкІэхэр, гурыт еджапІэм къырачыгъэ кІэлэеджакІохэр зыхэлэжыгъэ Іофтхъабзэр зыфэгъэхыгъагъэр зэо бэлэхым лыхъужьныгъэ щызезыхъэгъэ Лыбзыу Сахидэ иунэу Джэджэхаблэ дэтым мыжъобгъу къыщыфызэлұхыгъэныр ары. Цыф бэдэдэ къызэкІопІэгъэгъэ зэхэхэр псэлъэ кІэкІыкІэ къызэлұхыгъ ыкІи зерищагъ чыплэ зыгъэлорышІэжыпІэм ипашцэу Хъашхъуанэкьо Мыхъамэт.

— Ныбджэгъу лІапІэхэр, — къыщыІуагъ ащ Теуцожь районым иветеранхэм ясовет итхъаматэу апэ гущыІэр зыфагъэшъошэгъэ НэмытІэкьо Юрэ. — Мы Іофтхъабзэр Теклоныгъэр къыздахыгъэр илъэс 70-рэ зэрэхъурэм ипэгъокІ. Апэу мыжъобгъу зыфытедгъэуцорэр Лыбзыу Сахид. ШыІэныгъэм игъогу къин, гъогу шІагъу ащ къыкІугъэр. 1914-рэ илъэсым ижъоныгъокІэ мазэ къэхъугъ. Ятэ-янэхэр мэкъумэшчышІэ къызэрыкІуагъэх. Джэджэхаблэ ублэплэ еджапІэм ыуж, 1931-рэ илъэсым, бригадир курсхэр къыухыгъэх. Илъэситфэ Пэнэжыкьое МТС-м ибригадирэу Іоф ышІагъэу 1936-рэ илъэсым дзэм къулыкъу къыщыхынуэ ащи, фин заом хэлэжыагъ. Нэужым, 1941-рэ илъэсым, Львовскэ танковэ училищыр къыухыгъ, Украинэмрэ Белоруссиэмрэ шъхъафит зышыхыгъэхэм ахэтыгъ.

Нэмыц техакохэр тикъэралыгъо къызытебанэхэм, взводым икомандирэу апэу пым имэшлэ лыгъэ пэхъагъэхэм ащыщыгъ. Ащ къыщауІи къалэу Рыбинскэ игоспиталь мэзитІо къыщелэзагъэх. Ащ ыуж фронтым Іухъажыи, батальоным икомандирэу нэмыц техакохэм язэхэкъутэнкІэ ллұхъужьныгъэ зэрихъагъ. Капитанэу Лыбзыу

Сахидэ шъэфышхохэр зышІэхэрэ нэмыц офицерх гъэрэу къыубытыгъагъ, Демьяновскэ группировкэр зэхэзыкъутагъэхэм апэ итыгъэр адыгэ кІалэр зипэцэ батальоныр ары. Ащ фэшІ Жьогъо Плыжыым иорден къыратыгъагъ.

ЯтІонэрэу къауІи Москва къызыщелэзэхэ нэуж Ленинградскэ фронтым агъако. МыщІи лыгъэшхо шызэрехъэ. Синявскэ лъэгаплэхэу нэмыцхэм къатырахыжыи амылэкІырэм Сахидэ зипэцэ батальоным идзэкІопІхэр чэщэу екІух, пыир зэхакъутэ, нэбгырэ 251-рэ гъэры ашІи, нэбгырэ 200-м ехъу аукІы. Ащ фэшІ батальоным хэтхэм зэкІэми бгъэхэлъхъэ лъапІэхэр къаратыгъагъ. Лыбзыу Сахидэ орденэу «Боевое Красное Знамя» зыфило-рэр къыфагъэшъошэгъагъ. Прибалтийскэ фронтым идзэкІопІхэм ахэтхэу Лыбзыум ибатальон идзэкІопІхэр Курляндскэ группировкэм изэхэкъутэн хэлэжыагъэх.

— Лыбзыу Сахидэ ыпшъэкІэ зигугъу къэтшыгъэ бгъэхэлъхъэ лъапІэхэм ямызакъоу, Хэгъэгъу зэошхом иорденхэу апэрэ ыкІи ятІонэрэ лъэгаплэхэр зилэхэр, медальхэу «За оборону Ленинграда», «За победу над Германией», нэмыкІхэри хэлъхэу 1946-рэ илъэсым ичылэ къыгъэзэжыгъагъ,

— ипсалъэ икІлұхым къыІуагъ НэмытІэкьом. — И.В. Сталиным хэгъогогъо шлұфэс тхылъхэр къыфигъэхыгъэх.

Къуаджэм къызегъэзэжыым Лыбзыу Сахидэ нэмыц техакохэм зэщагъэкьогъэ мэкъумэшыр зэтэгъэуцожыгъэным ишыпкъэу фэлэжыагъ. Джэджэхаблэ колхозым итхъаматэу 1952-рэ илъэсым нэс Іоф ышІагъ. ЕтІанэ кадрэхэр гъэхъазыргъэнхэмкІэ Краснодар дэтыщтыгъэ мэкъумэш еджапІэр къырагъэухи, колхоз тхъаматэу Аскъэлае шыІагъ. 1958 — 1962-рэ илъэсхэм Джэджэхаблэ колхозым ипарторгыгъ. Пенсиом зэкІоми щысыгъэп, зыфагъазэрэр ыгъэцакІэзэ къыхыгъ. Аужырэ илъэсхэм колхозым имеханизированнэ хэмэшхо ипэцагъ.

Лыбзыу Сахидэ 1980-рэ илъэсым идунэе ыхъожыгъ, автомашинэ зэутэкІым хэклодагъ.

ПЧЫХЪАЛЫКЪО АЮБ, районым инароднэ депутатхэм я Совет итхъамат:

— Лыбзыу Сахидэ лыхъужь шыпкъагъ. БэшІагъэу мы мыжъобгъу фытырагъэу-цонэу тэфэщтыгъ. Зэошхом батальоным икомандирэу хэтыгъ. Уадыгэ кІалэу ар къыуа-пэсыныри, ппшэ ифэнри псынкІэгъуагъэп. Ау Сахидэ ахэр щытхъушхо хэлъэу ыгъэ-цэкІагъэх, бгъэхэлъхъэ лъапІэ къыфагъэшъошагъ. Ащ фэдэу къытхэкІыгъэхэр тщыгъупшэхэ хъуштэп, ахэр тиныбжыкІэхэм ашІэн фае.

БЛЭНЭГЪЭПЦІ Хъамед, егъэджен-пІуныгъэ ІофшІэным иветеран:

— Лъэшэу тигуапэ Лыбзыу Сахидэ зыщыпсэуштыгъэ унэм мыжъобгъу къызэрэщыфызэлұхырэр. Сахидэ дэгъоу сшІэ-щтыгъ. ТІэкІури Іоф дэсшІагъ. Цыф къызэрыкІуагъ, зэфагъэ, гушхуагъэ, щІэгъэшхо хэлъыгъ. Лы птытэ, пхъашэу щытыгъ.

Непэ Джэджэхаблэ икІы-хъагъэкІэ тІоу зэтэзыуырэ урамэу ХъэкІэко Хъамедэ ыцІэ зыхырэр тІагъэп. А чыплэхэр унэгъо хэтагъэх. Чыжъэу ыпэ-

кІэ плъэн зылэкІыштыгъэ Сахид ары урамыр языгъэшыхагъэр.

ХЪУТ Хъызырэ-хъадж:

— Лыбзыу Сахидэ гъу-нэгъушІоу тІагъ. Ащ идэгъу ехъу чылэм щаІорэп. Заом лыхъужьныгъэу щызэрихъагъэм имызакъоу, тикъуаджэ фи-шІагъэу зигугъу къашыгъэхэм сэри къахэгъэхъон. Джэджэхаблэ электроэнергиер щызэбгырацын зэхъум, пхъэ пкъэуэхэм якъэгъэхъазырын Сахидэ фагъэзэгъагъ. Ащ купышхо тыхъоу Псыфабэ ыкІыбкІэ къушхъэ мээхэм пкъэуэр къащытигъэшІыхи, тракторышхохэмкІэ къыхыти-гъэлъэшъужыгъагъ.

Заор кІозэ Лыбзыу Сахидэ мэфэ заулэрэ зигъэпсэфынэу чылэм къагъэкІогъагъ. А лъэхъаным шыІакІэр къыныгъэ. Хулыфыгъэхэр заом шыІагъэх, бзылфыгъэхэр ары колхоз ІофшІэнхэр зыгъэцакІэщтыгъэхэр. Ахэр арых хъакъулахъэу къатыралъхъэрэр къэзыгъотын, къэзытын, займэми кІэтхэнхэ фэягъэхэр. Тыдэ къырахышІа ахъщэр? ЛэжъапкІэ шыІагъэп, трудодень афатхыштыгъэр. Ащ пае къаыганэу бзылфыгъэ тхъамыкІэхэр чэщырэ амыгъэрэхатхэу зытІо-зыщэ конторэм къарагъашщытыгъэх. Ар зельэгъум, зыгъэпсэфынэу чылэм къэкІогъэ дзэкІопІэу батальоным икомандир ахъщэу ылыгъыр зэкІэ бзылфыгъэ ама-лынчэхэм хъакъулахъэу афити, фронтым Іухъажыгъагъ.

ИкІлұхым Лыбзыу Сахидэ фэгъэхыгъэ мыжъобгъу къызэлұхыгъэным дэлэжыагъэхэм, цыфэу зэкІэ къэкІопІагъэхэм «тхъашъуегъэпсэу» къариІуагъ Лыбзыу лăкъом инахыжъэу Инвер.

Лыбзыу Сахидэ имыжъобгъу техъоу тельыр къытырахынэу, ар къызэлұахынэу афагъэшъошагъ районым иадминистрацие ипашцэу Хъачмамыкыо Азэмат, Пчыхъалыкьо Аюбэ, НэмытІэкьо Юрэ, Лыбзыу Инвер. Іофтхъабзэм къекІопІагъэхэм къагъагъэхэр ащ кІэлъыралъхъагъэх.

НЭХЭЕ Рэмэзан.

КЪЭГЪЭЛЪЭГЪОН

Гъэбэжъур — нэрылъэгъу

2014-р — культурэм и Илъэс. Ар къыдалытзэз, АР-м и Лъэпкъ тхылъеджапІэ иотдел зэфэшъхъафхэм къэгъэлъэгъонхэр зэхашцх.

Бжыхъэ мафэхэм ІофшІэгъэ пстэур къалытэжыи хабзэ. АщкІэ анахъ гу зылпыозыгъатэрэр лэжыгъэ гъэбэжъур ары. Лэжыгъэ Іэпшъэ мыпшыжы-хэм афэлъэкІыгъэр ащ къелуатэ. Бжыхъэр гъэбэжъу гъомылэкІэ бай, ахэм пкъышъолыр лъэ-

шэу афэныкъуагъ ыкІи хэти ищыкІэгъэ витаминхэр ахегъуатэх. Цыфыр ипсауныгъэ зэрэфэсакъэу, зэрэлпыплъэрэм имызакъоу, дэхэным лъэшэу сыдигъуи кІэхъолсы. Анахъэу ащкІэ чанхэр бзылфыгъэхэр арых — пылұхъанчэу дэхэнхэм ахэр лъэшэу фэкІэщыгъох. Бзылфыгъэм ителлэз щыкІэгъэ цыкІу горэ илахэмэ, ар зэрэхигъэкІокІэщтым еусэщт. Нэгур ары пстэуи анахъэу ащкІэ нэм къыкІидзэрэр ыкІи ар зэхашІэу лъэшэу бзылфыгъэхэр егугъух. Ренэу атхъакІы, агъэкъабзэ, шынгъакІэ илэным аналэ тырагъэты, цыфым фэдэу, нэгум ежъ къекІурэ щыфэхэр фэшІыгъэнхэр пстэуи апэрэ. Ау къыдагъэкІурэ косметикэр (нэгущы-

фэр) зэфэдэу дэгъу закІ пфэ-Іоштэп. ЫкІи о узэрэфаеу нэгуми къекІурэп, етІани лъапІэх.

Ау узпылъыжыи пшІоигъомэ, шыкІабэ, шъэфыбэ щыІ. ГущыІэм пае, гъомылапхъэхэм нэгущом къекІурэ щыфэ къызэрыкІуабэ къахэпхын плъэкІышт. Мы аужырэ уахътэм цыфхэми ащ гу лъатагъэу, тэнэжъхэм ашІэщтыгъэ шыкІэхэр (рецептхэр) нэгумкІэ агъэфедэхэу аублагъ. Мы шыкІэхэр арыба нахыбэрэмкІи джырэ косметологиом лъапсэу илэхэр.

Пхъэшъхъэ-мышъхъэхэр, хэтэрыкІхэр — зэкІэ къэкІурэ зэфэшъхъафхэр арых косметикэр зыхашыкІырэр. Ауштэу зыхыкІэ, тибжыхъэ Іанэ тет гъэбэжъум гуфалпъэу теплымэ, зишІуагъэ къытэкІынэу тІлэр зэрэбэр нафэ къытфэхушт.

Пси, щі, щхыуи, щати, къуаий, нэгущыфэ пшІынхэ

плъэкІыштых, ау нэгущыор гъушъэмэ, дагъэ къыхэкІымэ, нэмыкІхэри къыдэплъытэнхэ фае. Мы зэкІэмэ яхылаІагъ Лъэпкъ тхылъеджапІэм нэгущом ыкІи пкъышъолым укыи-зэрадекІокІышт шыкІлэр къэзыІуатэу, «Урожай на лицо» зыфилорэ къэгъэлъэгъонэу къыщагъэхъазырыгъэр.

Тхылъ зэфэшъхъафхэм, журналхэм, гъэзет тхъапэхэм нэгум узэрэфэсакыштыр, ар зэрэбгъэшыненщтыр, ищыкІэгъэ витаминхэр анахъэу зыхэлъхэр къащыІотагъ. Ор-орэу гъомы-

лапхъэхэм щыфэхэр зэрахэ-пшыкІыштыри, ахэр Іахъ-Іахъэу зэрэзэхэплъхъаштыри, къыпшъхъапэщт гъэсэпэтхыдэхэри къэгъэлъэгъоным хэбгъотэщтых. Сыдэуштэу угукІи, пшъокІи дахъ, лэзгуплхъэу тІлэ гъомылапхъэхэм яшІуагъэкІэ укыи-зэтэнэщта? Джары къэгъэлъэгъоным зыфэгъэхыгъэр, ышъхъэкІэ нэгум, пкъым ягъэдэхэн фэцагъэхэм Лъэпкъ тхылъеджапІэм икъэгъэлъэгъон зыфагъазэмэ кІэмыгъожыштыгъэу къытшІошІы.

(Тикорр.).

(Къызыкълъыкълорэр
чъэпыогъум и 23-м
къыдэкълъгъэм ит).

Ащ

нахьыбэ сфэ-
щылэжьыгъэп,
гушылэгъу сшы-
мэ, зыклизакъ-
мклэ, зыклэнэшхэимклэ сyklэ-
клэупчыхъэ фэдзэ, сыгу зэ-
рэрхыгъэр къызэхъырэ гушылэ
горэхэри фыхъэгъэпсыхэмэ
сшолгъоу, сымтлысыллапэу, ип-
хъэнтлэкълу къуапэ сыщэтлыс-
хыгъ, ау гушылэгъу сшыныр
къызщэгъэжьыгъэщыр сымшлэу
загъорэ сыфыреплэкълэу сы-
щысзэ, еж сапэ хъугъэ:

— Мыекъуапэ зыдэщыс
чыплэр дэхэ дэд, сыгу ре-
хы...

— О тыдэ укыкълора? —
сыкъэгулагъ.

— Краснодар.

— Уилахылыхэр мыщ дэс-
хэу, ахэм адэжэ укъэкълуа-
гъэщтын?

— Хъау. Хъаклэщэу «Мые-
къуапэ» сис.

— Уизакъуа?

Бзылъфыгъэр къысеплъи лъ-
щыпчылкыгъ. Сызфепчылгъэр
къышлагъэу къысщигъэхъоу
джэуап къытыжыгъ:

— Сизакъу.

Ащклэ езгъэжыгъэ хъугъэ-
ти, гушылэным тыхылэсагъ.
Зэрэбзылъфыгъэ ныбжыклэ
дахэр клэзгъэхъи, зыклизакъ-
омклэ, зыклэнэшхэимклэ
сеупчылгъ. Къысеплъи-къысеп-
лы, «Сыда о ащ узкългъэгумэ-
кълэрэ?» ыгуклэ зэриложыгъэн
фае, джэуап къытыжыгъ:

— Ар къэслотэнэу къэз-
гъажыгъэм, къэбар кълыхъэ
хъушт, уимыщылэгъэуи къыс-
щэхъу. Пшъхъэ езгъэжыгъэуи
нэу сыфаеп.

Бзылъфыгъэм ишъэф уигъэ-
шлэнэу фэмыемэ, сыд пае
къаигъэ пшын, ащ шлоклэу
сыпэуцужыгъэп. Нэлуасэ тызэ-
рэзэфэхъугъэм, бзылъфыгъэм
ыцлэ къызэрэсшылэгъэм, сэ сци
зэрэщызгъэгъозагъэм нэмыкклэ
къыкълэрысхыгъэ хъатэ щымылэу
а пчыхъэм сыкыкълэрыкълы-
жыгъ.

Унэм сыкложыи сызэгъолы-
жым, джыри бзылъфыгъэр
сшъхъэ икълыщтыгъэп. Гупшы-
сэм сызэкълуытагъэти, чыи-
ер къысэкълуштыгъэп, чэщыр
кълыхъэу къысщыхъугъ, ау ащ
нахъ кълыхъагъэр къыкълэрыкълэ-
гъэ мафэр ары. Зыгорэм уежэ
зыхъуклэ адэ сыдэу уахътэр
жжажъуа кълор! лорышлэ сыкълуа-
гъэми, зыми сыгу елущтыгъэп,
сытеплэжыным сыщымыгу-
гъыпэми, зэ пчыхъэ къэхъоу
къэлэ паркым сэкълэфэ сшылэбэ
дашлэщтыгъ.

Паркым сызыдахъэм языб-
гъуклэ сыдыремыкълэу, Ма-
ринэ зыщыслэгъугъэ лъэны-
къом джыри згъэзагъэ. Ылэ-
рэ пчыхъэм зытесыгъэ пхъэн-
тлэкълум тесэу джыри изакъоу
щысыгъ.

Нэлуасэ тызэфэхъугъэхэти,
мызэгъогум сымбгъукълу сы-
готлысхъагъ. Тызэрэгъэгущылэу
тлэкълрэ тыщысгъэу сызгъэ-
гумэкълэрэ упчлэу ылэрэ пчы-
хъэм естыгъагъэхэу зиджэуап
зэхъымыхыгъэхэм джыри къа-
фэгъэгъэжыгъ. Зыкълэ сызэ-
мыжэгъэхэ джэуап мызэгъо-
гум зэхъыгъэр.

— Ащ фэдизэу сищылэныгъэ,
сигумэкълэрэ пшлэхэ пшолгъомэ,
неклэ сызэрыс хъаклэщым, щай
тызэдешъозэ къыпфэслотэн, —
ылауагъ Маринэ.

ло хэлъэп, сигуапэу сэри
сыкъезэгъыгъ. Бзылъфыгъэм
«щай тызэдешъозэ» ылауагъ пае,
сэ къыстэфэрэр сшлэн фае-
ба, шампанскэ бэшэрэбрэ шо-
колад конфет къэмланрэ бу-
фетым къыщысщэфыгъ.

Маринэ ибжъэ физгъэхъогъэ
шампанскэм ехъумпнэ, зэкълэ
римышъоу къыгъэуцужыи, къы-
ригъэжыагъ:

— Зыгорэм лъэшэу уигъэ-
гумэкълэ зыхъуклэ, уигукъанэ
къызэхъэшыкълэны еплуатэмэ,
гум жъы дэкълэу ало. Арышъ,
о мызэу, мытлоу ащ укыкълэ-
упчлэгъэшъ, сыкызызэхъэшъы-
кълэныуи къысщэхъушъ, къып-
фэслотэшт. Лпы сшл, шлуи сэ-
лэгъу, ау ежэ языбгъуклэ
дырекълэушъ, гукъэнэ инэу
зыдэсшылэ. Шыпкъэ, къызэ-
рэфыщытым зыгорэ елплэ-
гъуагъ, къысфилэщтыр ымышлэу
ыналэ къыстэт, ау сыныбжыкълэ,
сызэрэмылаери зыдэсшлэжыи.
Ащ къымыубытэу сэц нэмыкълэ

ынэ шхуантлэхэр сшлэдэхэ дэ-
дагъэх, гушлосыр къаклэщэу
къызысеплъырэ, зыжэхэсы-
дзэмэ сшлэогъоу сыкълэшъы-
щтыгъ, хъопсэгъо шъэфхэм
сакыфагъэуштыгъ. Сэрклэ
Маринэ мэлэичэу ошъогум къе-
уцохыгъэм фэдагъ. Ылупшлэ
шэпл дахэхэм сябэуноклэ сшлэ-
мэ, дунэе мылкъум ыпэу къэс-
штэнэу къысщыхъуштыгъ, ау
ащ гу тесэзыгъэшлэхъан фэ-
дэ еслэгъулэрэпте, зысщы-
лэщтыгъ. Сыфэягъэп шъо пхъэн-
джыклэ къызэгъэплэныу. Ау
сыкыкълэжыи гухэлэ сшлэу
сыкызызэтэджыжыи зысфэ-
щылэгъэп, Маринэ пытэу къы-
зэсыубытылэ, себэуагъ. Зэ-
шъуагъэр ара, хъаумэ есшылэгъэм
дихыыхыгъа, ежыри ылитлукълэ
спшъэб зыкыришлагъ, къысэ-
бэу зырегъажыгъ гу тес-
шыхыи плэм хэзгъэукълорэягъ...

Тишлэогъоныгъэ зытэгъэ-
цэклэхэм Маринэ къэгыгъ,
ылэгъушъоклэ ынэпсыхэр киллэ-

гъотагъэм фэдиз къысэкълу
къыхэмыкълэу къысщыхъугъ.

Къэсымыложыи хъуштыгъ
нафэба Маринэ ыуж сыгу зы-
фэмыкълорэ сшлэогъу сызэрэ-
фэмыкълэжыгъожыщтыгъэр, плэм
сызекълужыи, ащ Саидэ хэ-
мылтыхэм сэркклэ фэдагъ. Ащ
есэжыгъэти, ыкълэб къысфигъэ-
загъ.

Пчыхъэм Маринэ дэжэ сы-
кызыекълэжыи, ащ фэдэ гу-
хэлэ сымылэгъахэми, пчэды-
жыи лорышлэ сызекълэу, лор
горэхэр сшлэхэу сшлэклэуштыгъ
сшлэогъушхэм къясшлэу, авто-
вокзалым сыкълуагъ. Маринэ зэ-
рыкълэжышт автобусыр зыщы-
лукълэшт уахътэр къымылауагъэми,
дэгъоу сытефагъ, илукълэу
къэблэгъэгъэхэагъ. Сыкызе-
лэгъум, Маринэ нэгъушлоу къыс-
пэгъокълэу.

— Сыбгъэклотэжыи нэу укъэ-
клонэу сыкызожэгъахэп, —
ылауагъ.

Бэрэ тыгушылэнэу хъугъэп.

ПЭНЭШЪУ Сэфэр

Сигъэгъушлуи сшлэокълэдыжыгъ

Рассказ

бзылъфыгъэхэм зэрапылър
лъэшэу шъхъакълэу къысщэхъу.
Ащ къыдгъэкълэзэ, бэрэ логъу-
шлэгъу тызэфэхъу, тыгу хэзэ-
рэгъэкълэ...

— Ащ фэдэм епллэн фаер
пшлэрэба? — сыкъэгулагъ. —
Ори уилл уфэмышъыпкъэныр
ары.

— Ары ифэшъошэ шыпкъэр,
— къыздыригъэштагъ Маринэ.
— Ар сэри зэсложэу къы-
хэкълэ, ау а дэдэр сшъхъэ
еспэсыжырэп. Силл чэщым
бзылъфыгъэ горэм дэжэ щы-
лагъэу пчэдыжыи унэм къы-
зэхъажыи пхъэшэ хъазырэу
тызэлупхъагъэти ары сыкъе-
зыфыжыагъэр нахъ, лор горэ
силэклэ Мыекъуапэ сыкъэкълуа-
гъэп. Силл сшлэмыпллэу мэфэ
зытлущ тешлэмэ, сыгу нахъ лэ-
сэным сыщыгугъэу ары. Ежы-
ри ащ зыгорэм ригъэгупшы-
сэнклэ мэхъури сыгуклэ зы-
дэсшылэгъ.

Зэкълэм сшъхъэ къеуагъ: «Мы
бзылъфыгъэмрэ сэрэрэ тызэ-
фэдэу тызэрхышлагъ. Тызэ-
рэзэфэхъыдэ закъор ежэ ил
шлу елэгъу, ащ къымыубы-
тэу языбгъуклэ зэрэдырекълэ-
кълэрэ гукъэнэшхоу зыдылыгъ,
ащ ыпкъ кыкълэу агу хэзэрэ-
гъэкълэ, сэ сшлэогъу сыгу фа-
клорэпышъ, бэрэ ыгу сыхъулэ».

Лъапсэу фэхъугъэм пэшлэ-
рыгъэшъэу Маринэ щызгъэ-
гъуази, сэ сигукъани къы-
фэслогъагъ. Тызэрэгъэгущылэзэ
шампанскэ бэшэрэбыр ты-
унэкълэу.

Ало угу лъэшэу рыхыгъэм
сшлэ фэдэ дагъо илэклэ гу лы-
мытэщтэу, ылуи ышлэ зэкълэ
пшлэошлэщтэу. Ащ паеуи сшлэ-
рэп, ау Маринэ игушылэклэклэ
бзылъфыгъэ лъэшэу, игулытэ
инэу сыхэплэагъ. Ащ даклоуи

кыкълэхэзэ, къэтхъаусыхагъ:

— Джы сыдынэхэмклэ силл
сеплъыжыштыгъ? А Анзор, о
къыпшлэуштыгъ сэшлэ, сыб-
зылъфыгъэ шъхъэмылэгъэжыгъэ,
сыхэтэагъу, зыгу сырихыгъэу
къысэзылорэ хъулфыгъэ пстэ-
умэ зястэу ары. Ащ фэдэу
нычхъапэ сыкычлэкълэу. Джы
сшлэ сэлэжыкълэ пшлэушъ зэрэ-
мылхъуштыгъ сэшлэми, шыпкъэр
къыослон, силл сыблэхъопсыклэу
джынэс зыкълэ кыхэкълэуштыгъ,
оры апэу зызэстыгъэр. Ау
ащклэ сэрэп мысэр, ащ сы-
нигъэсэу сыгу сезыгъэлэжыгъэ
силл ары. Ащ даклоуи, сыушъэ-
фынэп, лъэшэу сыгу урихыгъ.
Ащи сыдихыыхыгъ. Арышъ, Ан-
зор, сыоллэу зышъхъэ зымы-
лэтыжырэ бзылъфыгъэ къах-
пэу укысэмыпллэныу...

— Хъау, хъау, Мариночка,
— сыкъэгулагъ. Къызэсыубы-
тылэи себэуагъ. — Ащ пае зы-
мылхыжэ, уилл фэмышъуашэу
зи епллэагъ.

— Е-о-ой, ар сфэлэжыи нэу
щытыгъэмэ... — Маринэ лъэ-
шэу хэцэтыкълэу.

Ыдэжэ сыкызыщыкълэжыи
Маринэ къысшылэушъ неущ Крас-
нодар зэрэклэжырэ.

Чэщым Маринэ дэжэ сыкъэ-
тынклэ сшлагъэмэ, бэмэ апэу
къэсшлэщтыгъ, ау сшлэ фэди-
зэу Саидэ сыгу фэмыкълэми,
зэдэдгъотыгъэ сабынтлэм яхъа-
тыркклэ ар хэсымыгъэхъожыи
ыгу сызэрэхъулэрэр икълэу-
штыгъэ сшлэтыи, сыблэхъопсы-
кълэу гуцаф къызфэгъэшлэ-
нэу сыфэягъэп. Къэплэпэн хъу-
мэ, ежэ Саид ар къысэзышлэ-
ныр зытефэрэ шыпкъэр. Ау
сыушъэфынэп, Саидэрэ сэрэрэ
тызызэдэпсэурэр илэсыбл
хъугъэми, охътэ клэклэи Ма-
ринэ сызыкълэжыи гухахъоу хэз-

Маринэ автобусым зыщитлыс-
хъажыи кызыэрэиокълэжыи:
— Хъярклэ. Сэшлэ уанэлэу
сызэрэжыжыу о сыпшыгъушъ-
жыштыгъ, ау сэ сыгу уиллэу
бэрэ укыздесхъакълэшт. Нэ-
ужым зыкълэ тызэлумыкълэжыи-
клэ мэхъу.

Есложыи кысфэгъотыгъэп.
Шыпкъэр пшлэушъ, сэри ары
къызэрэсшылэуштыгъэр. Хъау, лъэ-
шэу сыгу рыхыгъэшъ, ащ лы-
пытэу зыщызгъэгъушъжыи
сымылэжыи мэхъу, ау нэб-
гыритлэм тилоф зытэтымклэ
зыщыгуштыгъ щылагъэп. Маринэ
ллы ил, шлуи елэгъу. Сэри
шъуэ-клэлэхэр спылтых. Ыпклэ
къызэрэслогъахэу, сшлэ фэди-
зэу Саидэ сыгу фэмыкълэми,
шъаомрэ пшъашъэмрэ яхъа-
тыркклэ щызгъэзын гухэлэ
джырэклэ сшлэхэп. Ащ даклоуи,
ащ фэдэ лъэбэкълэу сшлэгъэклэ,
Маринэ псэогъуклэ зыкыси-
пэсыным щыгушъуагъуагъ. Дэхэ
дэд. Сэщ нахыи бэкклэ нахыкълэ.
Сэ илэс тлоклитур къызэсы-
нэкълэу, ежэ ыныбжы илэс
тлоклэу тфырэ нылэп. Ахэм
сызэгупшысэм, Маринэ къыси-
лауагъэр къысэхъулэнклэ мэхъоу
къысщыхъугъэми, арэуштыгъ
хъугъэп.

Уахътэ нахыбэу тешлэ къэс
Маринэ сызэрэфэзэщырэп,
инэплэгъу сызэрэклэжыи
хахъоштыгъ. Мафэм тыдэ сы-
кълэжыи, ныбжыкълэу фэдэу
къыздекълэуштыгъ. Пчыхъэм
плэм сызекълэжыи ащ фэгъэ-
хыгъэ гупшысэм сызлэкли-
убытэти, сыхэчыен сымы-
лэклэу бэрэ сыхэлэщтыгъ,
сызэхъыерэми, пкълыхъапклэ
сынэгъу клэтыгъ.

Сэр-сэрэу зызгъэшлэгъо-
жыштыгъ. Заремэ къысишлэ-
гъэм бзылъфыгъэхэм гучылэу

афысигъэшлыгъэм ыуж шлу
слэгъуи бзылъфыгъэ сыри-
мыхыплэщтэу къысщыхъушты-
гъэми, Маринэклэ къысэхъула-
гъэр зыфэхъын кысфэгъоты-
щтыгъэп. Адыгэмэ зэралорэм
фэдэу хъамплэжыи клэтаркълэ
ылыгъэу сымыушхъуагъэмэ,
апэрэ лъэгъугъом ащ фэдиз
гуфэбэныгъэу сыгу къыщыуш-
ныр къызэхъыгъэр къэсшлэн
слэгъыштыгъэп. «Маринэ шлу
слэгъугъэнэуи?!» — сызэ-
упчылэжыштыгъ.

Мы сатырхэм яджэхэрэм
зылонхэр къахэкълэщтыгъ: «Шып-
къэп! Бзылъфыгъэм сшлэ фэ-
диз идэхэжыи, зэлэгъугъоклэ
арэу лъэшэу шлу лъэгъугъэу
олэклэ хэт зышлэушъ хъуштыгъ?»
Ари щыгъэзыгъуагъ. Сэри клэ-
лэм пшъашъэр е пшъашъэм
клэлэр апэрэ лъэгъугъом ыгу
хакълэу кыхэкълэу алоу зызэ-
хэсхырэп зыкълэи къысшлэщ-
тыгъэп, ащ фэдэ шлулэгъуныгъэ
хъун ымылэжыиштыгъ ары
сшлэщтыгъэр. Ау сэ сшлэхэкълэу
сызырэхъыллэм сшлэушъ кълэхъугъ.

Сшлэмэ хъуштыр къысфэ-
мыгъотэу гупшысэгъуае сыхъугъ.
Нэмыкклэу сызэрэщыгуштыгъэрэ
щымылэми, инэплэгъуу сыкълэ-
хъопсэу Краснодар сыкълуагъ.
Хъакълэжыи сызэрысышт унэр
къазыщылысэх нэуж, Маринэ
ителефон номер къыситыгъагъэ-
ти, сыфытеуагъ. «Сыкъэдалэ»,
— ымакълэу кълэу. «Сэри, Ан-
зор ары, Краснодар...» къез-
гъэжыагъэр къэсэхъуфэ къе-
мыжэушъоу ымакълэу зэпыугъэ.
Зыфэхъын сшлагъэп, къызэ-
рэсшылэуштыгъэр къысшлэуштыгъ
фэмыеу ары. Ау Краснодар
къэклэжыи зэхъум къызысэ-
гъэклотэжыи кысшлэуштыгъэба
сыщымыгъуштыгъэу, ыгу сшлэу
бэрэ сыкырихъакълэуштыгъ. Гуапэ
къысщыгъэхъуныи пае зыкы-
шылэгъэна? Ау а дэдэри ес-
пэсыгъэп. Сызлэгупшысэхъа-
жыи, сшлэхъэу къеуагъ: илл унэм
исыгъэмэ, къыздэгущылэнклэ
фэмыгъэнклэ мэхъу.

Тлэку тезгъэшлэнышъ, джыри
сыфытеон сыгу хэлэгыгъэзэ, ежэ
Маринэ къысфытеуагъ. Сызэ-
нэгъугъэм тетэу кычлэжыи,
сызфытеом илл унэм исыгъэ-
ти, ащ зэхихэу къыздэгущы-
лэнэу фэягъэп. Ау ащ кыкълэ-
лыкълуагъэр сыгу рыхыгъэп.

— Сшлэ пае укъэкълуагъа,
къыосшылэуштыгъи ллы зэрэсшлэ.
Тызлэуштыгъэп.

Стхъабылпчэу къыпиутыгъ.
Убзэм лъэлур дыхэтэу къез-
гъэжыагъ:

— Нэмыкълэу къысфэпшлэнэу
сызэрэпшыгуштыгъэрэ щылэп,
унэплэгъуу нылэп сызыкълэжыи-
псырэр. Сымыушхъуагъэмэ,
къысшлэуштыгъэр къэсшлэн слэгъ-
кълэрэп, апэрэ лъэгъугъом сыгу
ухэкълэуштыгъ. Узыкълэжыи кы-
щылэуштыгъэу сыгу уиллэу чэщи
мафи укыздесэхъакълэу. Сы-
оллэу сыкызызэхъуштыкълэу.
Усымылэгъоу сыкълэжыи, гушъу-
мыгу сыхэтэу къэсхыштыгъ.

Маринэ сыкызызэхъуштыкълэу
къысщыгъэхъугъ. Зи къымылоу
тлэку тыригъаши джэуап къы-
тыжыгъ:

— Адэ арэу оломэ, сэ Мые-
къуапэу сыкъэклэуштыгъ.

Сэ къэсшлэуштыгъэ емыжэу Ма-
ринэ ымакълэу зэпыгъэуштыгъ. Ес-
ложыи щылагъэп, кылауагъэм
лъэшэу сигъэгъушлэуагъ. Ежэ
Мыекъуапэу къэклэуштыгъэ нахъ
дэгъух. Хъопсэгъоу шъэфхэри
сыгу къыщыгъэуштыгъэ.

(Джыри кыкълэжыи).

НЕПЭ — КОМСОМОЛЫМ И МАФ

НыбжыкIэгъур гъатхэм дэшIэты

1918-рэ илээсым чэпыогум и 29-м Урысыем комсомолыр щызэхашагъа. НыбжыкIэхэм я Союз щылэныгъэм гъогу шлагъо кыщикIугъ. Тарихым инэклубгохэм зафэбгъэзэжымэ, комсомолым плуныгъэ мэханэу илагъэр кылыхыгъэп, непи игъэхъагъэхэм тарэгущо.

2014-рэ илээсым мэкъуогум и 7-м Адыгэ хэкум комсомолыр зыщызэхашагъагъэр илээс 90-рэ хъугъэ. Ащ фэгъэхыгъэ зэхыхъэ республикэ филармонием игъэкIотыгъэу шыкIуагъ. Республикэм илэшъхэтетхэр, илээс зэфэшъхъафхэм комсомолым Iоф щызышлагъэхэр, ныбжыкIэхэр зэлукIэм хэлэжъэагъэх. Адыгеим иартистхэм концертэу къа-тыгъагъэм комсомолым, ныбжыкIэхэм ягъэсэн, лIэужхэр зэп-хыгъэнхэм афэгъэхыгъэ оред-хэр щыжъынчыгъэх.

2013-рэ илээсым мэлылъфэгъу мазэм и 21-м Мыекъяупэ Учредительнэ конференциеу шыкIуа-гъэм республикэм икомсомол организации икIэрыкIэу щызэхашагъыгъ.

— Зы илээсым кыкIоцI Iоф-шIэнэу зэшIотхыгъэр макIэп, — еIо Урысые Федерацием и ЛКСМ

икъутамэу Адыгеим щылэм иапэ-рэ секретарэу Марина Ситниковам. — КПРФ-м иреском гъусэныгъэ дытилэу ныбжыкIэхэр шIум, дэхагъэм афэгъэсэгъэнхэм тыпыль.

Комсомолым еплъыкIэу фы-рялэр зэрагъашIэмэ ашIоигъоу зэнэкъокъу клэлэеджакомэ азы-фагу щызэхашагъ. Мыекъяупэ, районхэм ащыпсэурэ ныбжыкIэхэм сурэтхэр ашыгъэх. Ис-кусствэм иамалхэр кызыфагъэ-федэхэзэ, комсомолым ехы-лIэгъэ къэбар гъэшIэгъонхэр зэ-рагъэшIагъэх.

ЯшIэныгъэ хагъэхъоным, яхэ-гъэгъу шIу алъэгъоу псэунхэм, ныбжыкIэхэм шIэжъ яIэным яхыплIэгъэ зэлукIэгъухэр нахы-бэрэ зэхашэнхэ ямурад. Апэ-рэ зэнэкъокъу клэлэеджакомэу кырагъэблэгъагъэхэм сурэтэу ашыгъэхэр щылэныгъэм епхы-

гъэх. Илээси 10 зыныбжъ Чэм-бэху Фаинэ комсомолыр илээс 90-рэ зэрэхъугъэм фэгъэхыгъэ сурэтэу зэнэкъокъу кырихы-лагъэр тарихым «кыщэгущыIэ». Шыуищ апэклэ илыгъ, нэбгы-рэ пэпчъ улэшыгъэ, революци-ем иухъумаIох.

Цэй Джэнэт я 7-рэ классым ис. Пшъашъэмрэ клалэмрэ ясу-рэтхэр шъо зэфэшъхъафхэмкIэ ыгъэкIэрэклагъэх, ахэри револю-цием кызыдыхыгъэу шылаклэм игъогу рэкIох. ТIэшъу Хъазрэт революцием идзэкIолI исурэткIэ кыIуатэрэр гурылогъошIу — лы-гъэм ишапхъэ кыегъэлъагъо. Цэй Айдымыр, Къумыкъу Аидэ, Алек-сандр Докшиным, Виктория Лу-чинам, Анна Литовченкэм, нэ-мыкIхэм ясурэтхэр зэфэшъхъафэу гъэпсыгъэхэми, гупшысэу ахэльыр зы: хэгъэгум фэшъыпкэ цыфхэм шIоу щылэр афалэ ашIоигъу.

Комсомолым фэгъэхыгъэ

тхыльэу республикэм и ЛКСМ кыдигъэкIы-гъэм плуныгъэм ехы-лIэгъэ оредхэм ахэль гущылэхэр кыдэхъа-гъэх. Композиторхэу А. Пахмутовам, А. Соловьев-Седоим, М. Фрадкиным, нэмыкI-хэм аусыгъэхэр жъы хъугъэхэп.

Марина Ситниковам кызыретиуагъэмкIэ, Адыгеим итхакIохэм, композиторхэм ятвор-

чествэ ехыплIэгъэ тхыгъэхэри адэтхэу тхылхэр кыдагъэкIы-щтых.

Советскэ Союзым и Пыхъужъ-хэу Андырхъое Хъусен, Нэхэе Даут, Дмитрий Зюзиныр, летчик-космонавтэу Анатолий Березо-воир, нэмыкIхэри комсомолым ыплугъэх. Хэгъэгъу зэошхом, Чы-кIэм икъэлэтын, Сыбыр щагъэп-сыгъэ псэуалъэхэм уатегущыIэ зыхукIэ, комсомолыр пыхъужъ-хэм, пэрытхэм зэращыщыгъэм уналэ теодзэ.

Оредым зэрэхэлъэу, комсо-молыр егъаши ныбжыкIэу шы-тыщт. Гъатхэм идэхагъэ утегушыIэ зыхукIэ, сьдэуштэу комсомо-лым игугъу умышышIа! НыбжыкIэхэм плуныгъэ дэгъу ятыгъэным-кIэ комсомолыр клочIэ лъэш зилэ организациеу тлътэтщыгъ, тэпы-тэ. Опсэу, комсомолыр! Гъат-хэм удэшIэтызэ гъашIэр къэо-хы, ныбжыкIэхэр зылыющэх.

КУЛЬТУРЭМ И ИЛЭЭС ФЭГЪЭХЫГЪ

Лъэпкъ музей ищытхъу

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей хъугъэ-шIагъэхэм якъэгъэлъэгъон фэгъэхыгъэ зэнэкъокъоу Ростов-на-Дону шыкIуагъэм хэлажы, апэрэ чыплэр кыфагъэшъошагъ. Музейм шIэныгъэмкIэ илофышIэхэу МамырыкIо Саидэрэ Сихъаджэко Иринэрэ Адыгеим ыцIэкIэ зэлукIэгъухэм ащылагъэх.

Астрахань, Къырым, Дагъы-стан, Краснодар, Ростов-на-Дону, Адыгеим, нэмыкIхэу пэшIорыгъэшъ зэнэкъокъухэм текIоныгъэр къа-щыдзыхыгъэхэр клэух зэлукIэ-гъум кырагъэблэгъагъэх. Iоф-

шIэгъэ 35-рэ жюрим кырахы-лагъ.

— Культурэм, спортым, та-рихым, зекIохэр зэхэщэгъэн-хэм, лъэпкъ шэн-хабзэхэм, спорт псэуалъэхэр гъэпсыгъэнхэм, ныб-

зэнэкъокъум щытхъуцIэр кы-щыдэтхыгъ.

Урысыем и Къыблэ щып-сэурэ лъэпкъхэм ялэпэлэс-ныгъэ кызырагъэлъэгъуагъэм дакIоу, зэнэкъокъум имэ-хъанэ зыкылэтыгъэу С. Ма-мырыкIомрэ И. Сихъаджэ-кIомрэ алытэ. Лъэпкъ куль-турэмрэ искусствэмрэ зягъэ-ушъомбгъугъэнымкIэ, нэры-лIэгъу Iэпылэгъухэр гъэпсы-гъэнхэмкIэ, лъэпкъхэм зэ-лпылэсыкIэ амалэу ялэхэм ахэгъэхъогъэнымкIэ ащ фэдэ зэлукIэгъухэр хэгъэгум ишъо-лпырхэм ящыклагъэх.

«ЭкспоБРЕНД», «Полигра-фист» зыфилорэ шIухъаф-тынхэу Урысыем и Къыблэ ща-гъэнэфагъэхэм якъыдэхын ехы-лIэгъэ зэлукIэгъухэр РАСО-Къыб-лэм зехишагъэх.

Адыгэ Республикэм и Лъэпкъ музей илофышIэхэу МамырыкIо Саидэрэ Сихъаджэко Иринэрэ зэнэкъокъум гъэхъагъэ зэрэща-шыгъэм фэшI тафэгущо.

Сурэтхэм арытхэр: **Мамы-рыкIо Саидэрэ Сихъаджэко Иринэрэ.**

ДЗЮДО

Мыекъяупэ бэнакIохэм ягупч

Урысыем дзюдомкIэ ифедерациерэ Адыгэ Республикэм физкультурэмкIэ ыкIи спортымкIэ и Комитетрэ Мыекъяупэ турнир щызэхашэ. ШэкIогъум и 1 — 4-м хэгъэгум дзюдомкIэ ибэнакIохэр тиреспубликэ щызэлукIэщтых.

— МыекIопэ бэнэплэ еджаплэр Урысыем дзюдомкIэ игупчэмэ ахалытэ, — еIо Адыгэ Рес-публикэм изаслуженнэ тренерэу Бастэ Сэлым. — Яухъазыры-ныгъэ хагъэхъонымкIэ спортсмен-хэр зэлукIэщтых. НыбжыкIэхэм

ащ фэдэ зэхыхъэхэр ящыклагъэх. Москва, Ленинград хэкум, Че-лябинскэ, Къэбэрттэе-Бэлькъа-рым, нэмыкIхэм къарыкIыщт бэнакIохэр турнирым хэлэжъэн-хэм фэхъазырхэу макъэ кы-тагъэлугъ.

НэкIубгъор зыгъэхъазыргъэр ЕМТIыль Нурбий.

Зэхэзышагъэр ыкIи кыдзэы- гъэкIырэр:

Адыгэ Республи-кэм лъэпкъ IофхэмкIэ, IэкIыб кьэралхэм ащы-псэурэ тилъэп-кьэгъухэм адыряIэ зэпхыныгъэхэмкIэ ыкIи къэбар жъугъэм иамал-хэмкIэ и Комитет Адресыр: ур. Кре-стьянскэр, 236

Редакциер зыдэшыIэр:

385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Первомайскэр,
197.

Телефонхэр:

приемнэр:
52-16-79,
редактор шъхъаIэм
иапэрэ гуадзэр:
52-49-44,
редактор гуадзэр-
пшъэдэкIыжъ зы-
хырэ секретары:
52-16-77.

E-mail:

adygvoice@mail.ru

Зыщаушыхъаты- гъэр:

Урысые Федерацием хэутын IофхэмкIэ, телерадиокъэтын-хэмкIэ ыкIи зэлы-IэсыкIэ амалхэмкIэ и Министерствэ и Темыр-Кавказ чIыплэ гъэлары-шIапл, зэраушыхъа-тыгъэ номерыр
ПИ №ТУ23-00916

Зыщыхаутырэр

ОАО-у
«Полиграф-ЮГ»,
385000,
къ. Мыекъяупэ,
ур. Пионерскэр,
268

ЗэкIэмкIи пчъагъэр

4046

Индексхэр

52161

52162

Зак. 3208

Хэутыным
ушыкIэтхэнэу щыт
уахьтэр
Сыхъагъэр 18.00
ЗыщыкIэтхэгъэхэ
уахьтэр
Сыхъагъэр 18.00

Редактор

шъхъаIэр

Дэрбэ Тимур

Редактор шъхъаIэм
иапэрэ гуадзэр

МэщIэкIо
Саид

ПшъэдэкIыжъ
зыхырэ
секретары

ЖакIэмыкIо
Аминэт